

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΦΑΝΟΥΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Της

ΣΟΦΙΑΣ ΦΑΧΙΡΙΔΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά

Γενική Κατεύθυνση

Σεπτέμβριος 2023

Εισαγωγή

Οι ανάγκες της αγοράς οδήγησαν στη δημιουργία μιας εταιρείας με ιδιαίτερη μορφή η οποία θα είναι πιο εύκαμπτη και ευέλικτη, την αφανή εταιρεία. Ως εταιρεία με εσωτερική δομή, η οποία διαφοροποιείται από τις άλλες προσωπικές εταιρείες, η αφανής εταιρεία έχει αποτελέσει αντικείμενο διαμάχης και διχογνωμίας, τόσο της θεωρίας, όσο και της νομολογίας. Η θεσμοθέτησή της στο ελληνικό δίκαιο ως εταιρικής μορφής πραγματοποιήθηκε με τα άρθρα 47 – 50 του Εμπορικού Νόμου, τα οποία αναφέρονταν με τον όρο «μετοχική εμπορική εταιρία», και τα οποία αποτελούσαν στην ουσία μετάφραση του γαλλικού Εμπορικού Κώδικα του 1807.¹ Ωστόσο, ο νόμος δεν ρύθμιζε επαρκώς τη λειτουργία της, με αποτέλεσμα την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για την αστική εταιρεία ειδικότερα τα άρθρα 741 και επόμενα του ΑΚ, όπου αυτές κρίνονταν συναφείς καθώς και των διατάξεων για τις κεφαλαιουχικές εταιρείες. Την ανεπαρκή αυτή νομοθέτηση ήρθε να άρει ο Νόμος 4072/2012, ο οποίος ρύθμισε καίριες εκφάνσεις της αφανούς εταιρείας, προσδιορίζοντας τη νομική θέση του αφανούς και του εμφανούς εταίρου, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους καθώς και την λειτουργία της εταιρείας, με σκοπό την εξασφάλιση βεβαιότητας δικαίου δημιουργώντας ένα πιο σταθερό και, κατά συνέπεια, ασφαλές πλαίσιο για τις συναλλαγές. Μάλιστα, η αφανής εταιρία διακρίνεται, μεταξύ άλλων, για τη μεγάλη ελευθερία των συμβαλλόμενων μερών κατά τον καθορισμό των όρων της εταιρικής σύμβασης, την οποία τους παρέχει ο ενδοτικός χαρακτήρας των διατάξεων που την ρυθμίζουν. Η απλότητα και η ευελιξία της, την καθιστούν ιδιαίτερα προσιτή, με αποτέλεσμα να είναι εξαιρετικά συχνή η χρήση της στις επιχειρήσεις.

Στην παρούσα εργασία θα αναλυθεί η ιδιαίτερη αυτή εταιρική μορφή, κατά κύριο λόγο υπό το πρίσμα της ευθύνης εμφανούς και αφανούς εταίρου. Αρχικά, θα πραγματοποιηθεί μια ιστορική αναδρομή και θα δοθεί ο αναλυτικός ορισμός του εταιρικού μορφώματος, θα παρουσιαστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αφανούς εταιρείας και τυχόν διακρίσεις με άλλα εταιρικά μορφώματα. Στη συνέχεια, θα γίνει εμβάθυνση στο ζήτημα της ευθύνης των εταίρων τόσο έναντι τρίτων όσο και στις μεταξύ τους σχέσεις καθώς και θα πραγματοποιηθεί ανάλυση της ευθύνης και των

---

¹ Ταλιαδούρος Σπ., Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την αφανή εταιρία – Οι μεταβολές που επήλθαν με το Ν. 4072/2012, ΔΕΕ 2016, σελ. 873

συνεπειών των εταίρων κατά το στάδιο της εκκαθάρισης, και της πτώχευσης. Επιπρόσθετα, θα γίνει ανάλυση αναφορικά με την ασφαλιστική και φορολογική αντιμετώπιση του υπό εξέταση εταιρικού μορφώματος. Καταληκτικά, θα δοθούν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα ανάλυση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ορισμός και ιστορική αναδρομή για τη δημιουργία της αφανούς εταιρείας.	1
1.1. Ορισμός	1
2. Χαρακτηριστικά αφανούς εταιρείας.....	2
3. Σύσταση και λειτουργία αφανούς εταιρείας.....	4
3.1. Σύσταση αφανούς εταιρείας.....	4
3.2. Λειτουργία αφανούς εταιρείας.....	5
3.2.1. Οι σχέσεις προς τα έσω.....	5
3.2.2. Οι σχέσεις προς τα έξω	6
4. Διάκριση από συγγενείς μορφές.....	7
4.1. Σύμβαση παρακοινωνίας.....	7
4.2. Μεριστικές συμβάσεις - Σύμβαση συμμετοχικού δανείου	7
4.3. Αστική εταιρεία.....	8
4.4. Εσωτερική αστική εταιρεία	8
4.5. Ετερόρρυθμη εταιρεία.....	8
4.6. Κοινοπραξία υπό τη μορφή αφανούς εταιρείας.....	8
5. Ευθύνη αφανούς εταιρείας.....	11
5.1. Κοινές υποχρεώσεις.....	11
5.2. Αδυναμία έγερσης εταιρικής αγωγής (actio pro socio).	13
5.3. Υποχρέωση διαχείρισης	14
5.4. Υποχρέωση λογοδοσίας και πληροφόρησης	16
6. Ευθύνη έναντι τρίτων	17
6.1. Ευθύνη εμφανούς εταίρου.....	17
7. Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη εταίρων.....	20
7.1 Κοινές υποχρεώσεις εμφανούς και αφανούς εταίρου.	21
7.2. Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη του αφανούς εταίρου.	21
7.3 Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη του εμφανούς εταίρου.	29
8. Λύση αφανούς εταιρείας – Εκκαθάριση.....	29
8.1 Υποχρεώσεις και ευθύνη κατά την εκκαθάριση.....	31
8.2. Ο χαρακτήρας της εκκαθάρισης υπό τον Ν. 4072/2012.....	31
8.3. Οι υποχρεώσεις και ευθύνη του εκκαθαριστή.....	32
8.4. Οι υποχρεώσεις και η ευθύνη του αφανούς εταίρου.....	33
8.5. Πτώχευση εμφανούς και αφανούς εταίρου.	34
9. Ασφαλιστική και φορολογική αντιμετώπιση αφανούς εταιρείας	37
9.1. Φορολογική αντιμετώπιση.....	37

9.2. Ασφαλιστική Αντιμετώπιση	40
10. Συμπεράσματα	42
Βιβλιογραφία.....	43
Βιβλιογραφία (ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση)	43
Νομοθεσία	44
Νομολογία.....	44

1. Ορισμός και ιστορική αναδρομή για τη δημιουργία της αφανούς εταιρείας.

Η αφανής εταιρεία ρυθμίστηκε νομοθετικά για πρώτη φορά το 2012, με το Νόμο 4072/2012 και συγκεκριμένα στα άρθρα 285 έως 292 καθώς και με τα άρθρα 741 επ. του Αστικού Κώδικα. Ωστόσο, σαν όρος, η αφανής εταιρεία προϋπήρχε, χωρίς όμως να έχει θεσπιστεί ποτέ σε νομοθετικό κείμενο το πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας της. Αναλογικά, μέχρι τότε εφαρμόζονταν τα άρθρα του Εμπορικού Νόμου, τα οποία αναφέρονταν στις “μετοχικές εμπορικές εταιρείες”. Μάλιστα, ο Ν. 4072/2012 εφαρμόζεται πλέον και στις αφανείς εταιρείες που είχαν συσταθεί πριν την ψήφισή του, αρκεί κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου να μην τελούσαν σε εκκαθάριση ή σε πτώχευση.² Εν ολίγοις, η αφανής εταιρεία αποτελεί την εταιρική μορφή, η οποία προσφέρει τη μεγαλύτερη ελευθερία στους εταίρους, να ρυθμίσουν τις εσωτερικές τους σχέσεις, σύμφωνα με τον τρόπο που το επιθυμούν.

1.1. Ορισμός

Σύμφωνα με το Ν. 4072/2012 , και συγκεκριμένα με το άρθρο 285 παρ. 1, «με τη σύμβαση της αφανούς εταιρείας ο ένας από τους εταίρους (εμφανής εταίρος) παραχωρεί σε άλλον ή άλλους εταίρους (αφανείς εταίρους) δικαίωμα συμμετοχής στα αποτελέσματα μίας ή περισσότερων εμπορικών πράξεων ή εμπορικής επιχείρησης, που διενεργεί στο όνομα του, αλλά προς το κοινό συμφέρον των εταίρων». Με τον συγκεκριμένο ορισμό ο νομοθέτης διασφάλισε και νομοθετικά την παγιωμένη κατά το προϋσχύσαν δίκαιο αντίληψη, ότι η αφανής εταιρεία είναι γνήσια εταιρεία. Κάτι τέτοιο προκύπτει ευθέως και από την εισηγητική έκθεση του Νόμου, στην οποία αναφέρεται ότι η αφανής εταιρεία αποτελεί εταιρεία και ρυθμίζεται ως τέτοια αλλά και από την άμεση συμπληρωματική εφαρμογή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα για την εταιρεία. Ωστόσο, από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα βρίσκουν εφαρμογή μόνο εκείνες, οι οποίες αναφέρονται στην εταιρεία ως εσωτερική ένωση προσώπων.

Ως εκ τούτου, η αφανής εταιρεία συνίσταται μεταξύ δύο ή περισσότερων φυσικών ή νομικών προσώπων, άτυπα, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία αποσκοπεί την επιχείρηση τυπικών πράξεων, που ωστόσο αποδεικνύεται μόνο με

---

² άρθρο 294 παρ. 1

έγγραφο συμφωνία των μερών. Επιπρόσθετα, το περιεχόμενό της διαμορφώνεται ελεύθερα με την προϋπόθεση ότι δεν παραβιάζεται η αρχή του κλειστού αριθμού των εταιρειών του εμπορικού δικαίου. Περαιτέρω, σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, προκύπτει ότι η αφανής εταιρεία είναι δυνατόν να έχει μόνο εμπορικό σκοπό. Εν ολίγοις, δεν νοείται αφανής εταιρεία με οικονομικό σκοπό που δεν είναι εμπορικός, όπως μίσθωση ακινήτου. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τη νομολογία «κατ' ακριβολογία, η αφανής εταιρεία δεν είναι εμπορική εταιρεία, υπό την έννοια ότι, μόνο ο εμφανής εταίρος αποκτά εμπορική ιδιότητα, καθώς αυτός είναι που διενεργεί εμπορικές πράξεις, κατά σύνηθες επάγγελμα. Η αφανής εταιρεία, εφόσον έχει εμπορικό σκοπό, αποτελεί εταιρεία του εμπορικού δικαίου, με την έννοια ότι χρησιμοποιείται για την άσκηση εμπορικών πράξεων και διέπεται από τους κανόνες του εμπορικού δικαίου».³

Ουσιαστικά, η αφανής εταιρεία αποτελεί μορφή εταιρείας, χωρίς νομική προσωπικότητα, και χωρίς την υποχρέωση δημοσιότητας. Μάλιστα, δημιουργείται με σύμβαση, κατά την οποία ο ένας και μόνο ένας από τους εταίρους, ο εμφανής, παραχωρεί σε άλλον ή άλλους εταίρους, αφανείς, το δικαίωμα συμμετοχής στα αποτελέσματα μιας ή περισσοτέρων εμπορικών πράξεων ή εμπορικής επιχείρησης, που διενεργεί στο όνομα του, αλλά προς το κοινό συμφέρον όλων των εταίρων. Στην ουσία, ο αφανής εταίρος, ενώ απολαμβάνει τη συμμετοχή στην εμπορική επιχείρηση άλλου, δεν καθίσταται έμπορος ούτε λαμβάνει δημοσιότητα η συμμετοχή του. Εν ολίγοις, προς τα έξω εμφανίζεται μόνο ο εμφανής εταίρος. Η δε εσωτερική σχέση όλων των εταίρων, αφανών και εμφανούς, λόγω χάριν ως προς τη συμμετοχή στα οικονομικά αποτελέσματα, δηλαδή τα κέρδη και τις ζημίες ή τις εισφορές, ρυθμίζεται από τη μεταξύ τους συμφωνία. Οι τρίτοι συναλλασσόμενοι με την εταιρεία αποκτούν δικαιώματα και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις μόνο έναντι του εμφανούς, ο οποίος είναι και ο μόνος που διακινδυνεύει την προσωπική του περιουσία για χρέη της εταιρείας.

2. Χαρακτηριστικά αφανούς εταιρείας

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της αφανούς εταιρείας. Μολονότι, έχει έντονο κεφαλαιουχικό χαρακτήρα, διότι ο αφανής

---

³ ΕφΠειρ 235/2019.

εταίρος μετέχει μόνο οικονομικά, όπως ακριβώς και ο ετερόρρυθμος στην ετερόρρυθμη εταιρία, η αφανής εταιρία, αποτελεί προσωπική εταιρεία. Μάλιστα αποτελεί αδιαμφισβήτητα προσωπική εταιρεία όσον αφορά τον εμφανή εταίρο, καθώς εκείνος διοικεί την εταιρεία και μόνο εκείνος ευθύνεται για τις εταιρικές υποχρεώσεις, και λιγότερο προσωπική για τον αφανή εταίρο.⁴ Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι τα πρόσωπα των εταίρων, δηλαδή ο εμφανής και ο αφανής εταίρος, και οι σχέσεις μεταξύ τους ασκούν μεγάλη επιρροή στην ύπαρξη και λειτουργία της εταιρείας. Παράλληλα, είναι εσωτερική εταιρεία, και αυτό εν αντιθέσει με τις άλλες εταιρικές μορφές, οι οποίες αποτελούν εξωτερικές εταιρείες, υπό την έννοια ότι ο εταιρικός δεσμός υφίσταται και λειτουργεί μόνο στις προς τα έξω σχέσεις και απουσιάζει παντελώς οποιαδήποτε εξωτερική της. Ο εταιρικός δεσμός στηρίζεται σε ενοχική σύμβαση.⁵ Επιπλέον, απέναντι στους τρίτους δεν εμφανίζεται εταιρεία παρά μόνο ο εμφανής εταίρος, ο οποίος συναλλάσσεται στο όνομα του.⁶

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η αφανής εταιρεία είναι εσωτερική εταιρεία, με αποτέλεσμα να μην έχει νομική προσωπικότητα. Κατά συνέπεια, δεν αποκτά και ικανότητα δικαίου. Μάλιστα, ο νομοθέτης το ορίζει και ρητά στο άρθρο 285 παρ. 2 του Ν. 4072/2012, αναφέροντας ότι δεν προβλέπεται δημοσίευση στο Γ.Ε.ΜΗ και, συνεπεία αυτού, οποιαδήποτε είδους δημοσιότητα. Εν ολίγοις, δεν δημιουργείται ένα νέο πρόσωπο, ένας υπερκείμενος οργανισμός με δικά του δικαιώματα και υποχρεώσεις, αλλά η δραστηριότητα πραγματοποιείται στο όνομα του εμφανούς εταίρου. Επομένως, δεν αποκτά και την εμπορική ιδιότητα, ήτοι δεν είναι εμπορική εταιρεία αλλά εταιρεία εμπορικού δικαίου.⁷ Συνέπεια των ανωτέρω αποτελεί και η έλλειψη εταιρικής περιουσίας, να μεν τα περιουσιακά στοιχεία που προήλθαν από τις εισφορές είναι δυνατόν να ανήκουν «εν μέρει» και στον αφανή εταίρο, αυτό όμως δεν συνεπάγεται ότι αυτά θα συναποτελούν εταιρική περιουσία.⁸ Παρόλα αυτά, ο

---

⁴ Β. Αντωνόπουλο, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 5η έκδοση, σελ. 280.

⁵ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ 824

⁶ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, 8η έκδοση, σελ 168

⁷ Ρόκας Νικ., Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 169, Ταλιαδούρο Σπ., ο.π., σελ 875, Μαρίνο Μ.-Θ., Ζητήματα από την σύμβαση αφανούς εταιρίας υπό το νέο δίκαιο περί προσωπικών εταιριών (άρθρα 285 επ. ν. 4072/2012), ΕλλΔνη 6/2015(56), σελ 1618, Λιακόπουλο, Ζητήματα εμπορικού δικαίου Ι, 1985, σελ 207.

⁸ Β. Αντωνόπουλος, Δίκαιο προσωπικών εταιριών, δ' έκδοση, 2012, σ. 343, Αλεξανδρίδου, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 2012, σ. 197.

Ρόκας⁹ θεωρεί ότι, παρά τον κανόνα της έλλειψης εταιρικής περιουσίας, δεν αποκλείεται, ωστόσο να υπάρχει, υπό την έννοια ότι οι εισφορές είναι δυνατόν να ανήκουν από κοινού σε όλους τους εταίρους ή να έχει δοθεί στον εμφανή εταίρο η εντολή να καθιστά κοινά τα αποκτήματα. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση εταιρική περιουσία, υπό την έννοια ότι είναι υπέγγυα στους δανειστές και ότι υπόκειται στις διενέργειες της εκκαθάρισης, δύσκολα δύναται να γίνει δεκτή.¹⁰ Παρόλα αυτά, ο Ρόκας, αρνείται σε κάθε περίπτωση την υπεγγυότητα αυτή.¹¹

3. Σύσταση και λειτουργία αφανούς εταιρείας

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση της διαδικασίας σύστασης και της λειτουργίας της αφανούς εταιρείας, και θα επικεντρωθεί κυρίως στη λειτουργία της αφανούς εταιρείας, συγκεκριμένα στις σχέσεις τόσο των εταίρων μεταξύ τους αλλά και στις σχέσεις που επιβάλλεται να έχουν οι εταίροι με τους τρίτους.

3.1. Σύσταση αφανούς εταιρείας

Για τη σύσταση της αφανούς εταιρείας δεν απαιτείται συγκεκριμένος τύπος, με αποτέλεσμα να είναι δυνατόν να συσταθεί είτε ατύπως, είτε εγγράφως. Κατά γενική ομολογία, προτείνεται η έγγραφη συμφωνία και μάλιστα όσο πιο λεπτομερής γίνεται, ούτως ώστε να διασφαλισθούν και να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα όλων των εταίρων με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Όπως παρουσιάστηκε ανωτέρω, η αφανής εταιρεία δεν καταχωρίζεται στο Γ.Ε.ΜΗ.¹² και είναι δυνατόν να είναι είτε ορισμένης είτε αόριστης διάρκειας. Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι οι όροι της εσωτερικής εταιρικής σχέσης αποδεικνύονται μόνο με έγγραφη συμφωνία, ενώ η απόδειξη με μάρτυρες δεν προβλέπεται.

Επιπρόσθετα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, είναι δυνατόν να αποτελείται από έναν ή περισσότερους αφανείς εταίρους. Αντιθέτως, δεν νοείται η ύπαρξη αφανούς εταιρείας με περισσότερους εμφανείς εταίρους. Μάλιστα, σε μια τέτοια περίπτωση είτε θα υπάρχουν στην πραγματικότητα περισσότερες παράλληλες αφανείς εταιρίες είτε θα πρόκειται για μια αδημοσίευτη «εν τοις πράγμασι» εταιρεία

---

⁹ Ν. Ρόκας, Εμπορικές εταιρίες, 2012, έκδ. 7η, σ. 168.

¹⁰ Μάρκου, ΕγγΕμπΔ, 3, Προσωπικές εμπορικές εταιρίες, 2010, σ. 181 σημ. 661 & Πάνου, εις ΔικΠΕ, τόμος 1, 2001, § 21, αρ. 130

¹¹ Ν. Ρόκας, Εμπορικές εταιρίες, 2012, έκδ. 7^η, σ. 171

¹² Ν. Ρόκας «Εμπορικές Εταιρίες», Αθήνα, 2012, σελ 172 & Β. Αντωνόπουλος, Δίκαιο προσωπικών εταιριών, 5η εκδ., 2016, σελ 351

μεταξύ των περισσότερων «εμφανών» εταίρων, η οποία θα διέπεται από το δίκαιο της ομόρρυθμης εταιρείας, με συμμετοχή των αφανών εταίρων στην κοινή επιχείρηση των εμφανών εταίρων, η οποία θα διέπεται αναλογικά από το δίκαιο της αφανούς εταιρείας.¹³ Αναφορικά με την εταιρικές εισφορές, ο αφανής εταίρος καταβάλλει την εισφορά του στον εμφανή και ως εκ τούτου το αντικείμενο της εισφοράς μεταβιβάζεται στον εμφανή εταίρο ή παραχωρείται κατά χρήση (αρθ. 286 Ν. 4072/2012). Βέβαια, ο αφανής εταίρος δεν καθίσταται έμπορος, ούτε λαμβάνει δημοσιότητα η συμμετοχή του.

3.2. Λειτουργία αφανούς εταιρείας

3.2.1. Οι σχέσεις προς τα έσω

Εν αντιθέσει με τις λοιπές προσωπικές εταιρείες, στις οποίες ισχύει η αρχή της αυτοδιαχείρισης, στην αφανή εταιρεία η διαχείριση ασκείται αποκλειστικά από τον εμφανή εταίρο, όπως προβλέπεται στην παρ.1 του άρθρου 288, ο οποίος, έναντι των αφανών εταίρων, υπέχει όλες τις ευθύνες και υποχρεώσεις, οι οποίες απορρέουν από αυτή του την ιδιότητα, λαμβάνοντας υπόψιν το συμφέρον όλων των εταιριών.¹⁴ Τα αποκτώμενα από τη διαχείριση ανήκουν κατ' αρχήν στον εμφανή εταίρο και, ελλείψει αντίθετης συμφωνίας, δεν υποχρεούται να τα καθιστά κοινά στο σύνολό τους.¹⁵ Μια ακόμα υποχρέωση που απορρέει από την ανωτέρω ιδιότητα του εμφανούς εταίρου ως διαχειριστή, είναι και η υποχρέωση προς παροχή λογοδοσίας στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους ή στον συμφωνημένο μεταξύ των εταίρων χρόνο^{16 & 17} Όσον αφορά τον αφανή εταίρο, αυτός δεν έχει εκ του νόμου δικαίωμα εναντίωσης¹⁸ κατά των διαχειριστικών πράξεων του εμφανούς εταίρου, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στην εταιρική σύμβαση, έχει ωστόσο, το δικαίωμα ελέγχου των βιβλίων και των εγγράφων της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου.¹⁹ Λόγω της μεγάλης συμβατικής ελευθερίας που χαρακτηρίζει την αφανή εταιρεία σε συνδυασμό και με την αδυναμία των διατάξεων που τη διέπουν, δύνανται να υπάρξουν αποκλίσεις σχετικά με την αποκλειστικότητα της διαχείρισης, από την πλευρά του

¹³ Αιτιολογική έκθεση του Ν. 4072/2012, σελ 70-71.

¹⁴ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ 172.

¹⁵ Μ. – Θ. Μαρίνο, Παρατηρήσεις ΕφΑθ 5906/2013, ΕλλΔνη 2015, σελ. 779.

¹⁶ Άρθρο 754 & 289 παρ. 3 ΑΚ.

¹⁷ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ.853, και Ρόκα, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ 173

¹⁸ Άρθρο 750 ΑΚ.

¹⁹ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ 172.

εμφανούς εταίρου, ο οποίος είναι δυνατόν να παραχωρεί μεγάλο μέρος των δικαιωμάτων του στον αφανή συν-εταίρο του. Ωστόσο, σε μια τέτοια περίπτωση, η εταιρεία δε θα αποκτήσει εξωτερικό χαρακτήρα και φυσικά η συμφωνία αυτή δε θα ενεργεί προς τα έξω.²⁰ Εκτός από αυτό, θα είναι ικανή να γεννήσει στον αφανή εταίρο αξίωση αποζημίωσης σε περίπτωση παράβασής της από τον εμφανή εταίρο ή ακόμα και δικαίωμα καταγγελίας της εταιρείας λόγω σπουδαίου λόγου.²¹ Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι ο αφανής εταίρος μετέχει στα κέρδη κατά το ποσοστό ή κατά το ποσό, το οποίο έχει συμφωνηθεί στην εταιρική σύμβαση, ενώ σε διαφορετική περίπτωση εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 763 ΑΚ,²² η οποία ορίζει ότι η συμμετοχή στα κέρδη διαμορφώνεται κατά ίσα μέρη.²³ Μάλιστα, τα ανωτέρω αναφερόμενα ισχύουν και στην περίπτωση που δημιουργούνται ζημίες στην εταιρεία, ενώ είναι επιτρεπτή ακόμα και συμφωνία, η οποία θα προσδιορίζει ότι η συμμετοχή του αφανούς εταίρου σε αυτές δε θα υπερβαίνει την εισφορά του.²⁴

3.2.2. Οι σχέσεις προς τα έξω

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω η αφανής εταιρεία, χαρακτηρίζεται ως «εσωτερική», για αυτό το λόγο δεν δημιουργεί εξωτερικές σχέσεις.²⁵ Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 287 του Ν. 4072/2012, οι τρίτοι αποκτούν δικαιώματα και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις μόνο έναντι του εμφανούς εταίρου. Εν ολίγοις μέσω της εν λόγω διάταξης καθιερώνεται έμμεσα η μη ύπαρξη ευθύνης του αφανούς εταίρου έναντι τρίτων, κάτι το οποίο διατηρείται ακόμα και στην περίπτωση που αυτός δεν κατέβαλε την εισφορά του στον εμφανή εταίρο· βέβαια, οι τρίτοι δανειστές δύνανται να ασκήσουν πλαγιαστικά, όπως προβλέπεται στο άρθρο 72 ΚΠολΔ, την αξίωση του εμφανούς εταίρου κατά του αφανούς για την καταβολή της εισφοράς του.²⁶ Οι αξιώσεις των τρίτων κατά του εμφανούς εταίρου, στην περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει για το συγκεκριμένο ζήτημα ειδικότερη ρύθμιση, υπόκεινται στην εικοσαετή παραγραφή του κοινού δικαίου, όπως ορίζεται στο άρθρο 249 ΑΚ και όχι

²⁰ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 854.

²¹ Ομοίως, σελ. 855

²² Άρθρο 289 παρ. 1 του Ν. 4072/2012.

²³ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ 172.

²⁴ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017 σελ. 855.

²⁵ Αλεξανδρίδου, «Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών – Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες», Αθήνα, 2012, σελ. 210.

²⁶ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ. 174.

στην πενταετή παραγραφή της διάταξης του άρθρου 269 του Ν. 4072/2012, καθώς αυτό προβλέπει για την εφαρμογή του την ύπαρξη εξωτερικής εταιρείας.²⁷

4. Διάκριση από συγγενείς μορφές

Κρίνεται σκόπιμο να γίνει σύντομη αναφορά, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα της αφανούς εταιρίας και της μεγάλης συμβατικής ελευθερίας των μερών, στη διάκριση της από άλλες συγγενείς μορφές.

4.1. Σύμβαση παρακοινωνίας

Είναι σύνηθες η αφανής εταιρεία να συγγέεται με την σύμβαση παρακοινωνίας,²⁸ η οποία επιπροσθέτως αποτελεί εσωτερική εταιρία του Αστικού Κώδικα. Ωστόσο, αντικείμενο της είναι η διαχείριση της εταιρικής συμμετοχής ενός τρίτου μέλους μιας εταιρίας.²⁹ Ενώ στην αφανή εταιρία στόχος είναι η συμμετοχή στα αποτελέσματα της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, στην παρακοινωνία η ίδια η εταιρική συμμετοχή συνιστά το αντικείμενό της. Σε πρακτικό πλαίσιο, η σύμβαση παρακοινωνίας χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο στις περιπτώσεις απαγόρευσης μεταβίβασης της εταιρικής συμμετοχής.³⁰

4.2. Μεριστικές συμβάσεις - Σύμβαση συμμετοχικού δανείου

Η διαφορά της αφανούς εταιρίας από τις μεριστικές συμβάσεις έγκειται στην επιδίωξη κοινού σκοπού, που υφίσταται στην πρώτη και στο γεγονός ότι η διενέργεια των εμπορικών πράξεων ή της εμπορικής επιχείρησης διενεργείται από τον εμφανή εταίρο προς το κοινό συμφέρον.³¹ Ειδικότερα, οι τυπικές αφανείς εταιρίες, δηλαδή εκείνες στις οποίες ο αφανής εταίρος λειτουργεί καθαρά ως χρηματοδότης της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, είναι δύσκολο να διακριθούν από τα συμμετοχικά δάνεια. Εν ολίγοις, στο συμμετοχικό δάνειο ο δανειστής συμφωνεί ότι θα συμμετέχει αντί τόκου με ορισμένο ποσοστό στα κέρδη του δανείου που θα επιτευχθούν από τη χρήση του τελευταίου.³² Η διαφορά τους εντοπίζεται στο ότι ο αφανής εταίρος είναι εταίρος, με όσα αυτή η ιδιότητα συνεπάγεται.³³ Στο σημείο

²⁷ Αλεξανδρίδου, «Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών – Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες», Αθήνα, 2012, σελ. 210.

²⁸ Γ. Τριανταφυλλάκης, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου, 2018, παρ. 1115.

²⁹ ΑΠ 287/2019.

³⁰ Θ. Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 826, & Θ. Μαρίνος, ΕΛΛΔνη, 6, 2015, σελ 833.

³¹ Αλεξανδρίδου Ελ., 2016, ο.π., 2η υποσημείωση, σελ. 172.

³² Θ. Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, ο.π., σελ. 826 & Θ. Μαρίνος, ΕΛΛΔνη, 6, 2015, σελ 833.

³³ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ. 170.

αυτό θα μπορούσε να γίνει αναφορά στο ότι οι βασικές διαφορές είναι τόσο η απουσία δικαιωμάτων και αντίστοιχων υποχρεώσεων του δανειστή στο συμμετοχικό δάνειο, όσο η έλλειψη κοινού σκοπού και η μη συμμετοχή στις ζημίες.³⁴

4.3. Αστική εταιρεία

Καίριο κρίνεται να αναφερθεί ότι παρόλο που η αφανής εταιρεία υπάγεται στην έννοια της εταιρείας του αστικού κώδικα, εντούτοις διαφέρει από αυτή, καθώς είναι εσωτερική εταιρεία και δεν έχει διαχειριστές και, συνήθως, ούτε εταιρική περιουσία.³⁵

4.4. Εσωτερική αστική εταιρεία

Η αφανής εταιρεία δεν είναι μεν εμπορική εταιρεία αλλά αποτελεί εταιρεία εμπορικού δικαίου, αφού χρησιμοποιείται για την άσκηση εμπορικών πράξεων. Για αυτό τον λόγο διέπεται από τις διατάξεις του εμπορικού δικαίου.³⁶ Ωστόσο, στην περίπτωση, κατά την οποία ο εμφανής εταίρος ενεργεί αστικές πράξεις, τότε πρόκειται για εσωτερική αστική εταιρεία, με συνέπεια να διέπεται από τις διατάξεις μόνο του Αστικού Κώδικα.

4.5. Ετερόρρυθμη εταιρεία

Η αφανής εταιρεία προσομοιάζει με την ετερόρρυθμη εταιρεία, καθώς και στις δύο η συμμετοχή ορισμένων εταίρων έχει έντονο κεφαλαιουχικό χαρακτήρα, ήτοι των αφανών και των ετερόρρυθμων εταίρων αντίστοιχα. Η διαφορά τους συνίσταται στο γεγονός ότι η πρώτη είναι εσωτερική εταιρεία, ενώ η δεύτερη εξωτερική.³⁷ Επιπλέον, βασική διαφορά αποτελεί το γεγονός ότι δεν τίθεται οποιαδήποτε ευθύνη του αφανούς εταίρου ως προς τους τρίτους, σε αντίθεση με τον ετερόρρυθμο, ο οποίος ενέχει ευθύνης μέχρι το ύψος της εισφοράς του.

4.6. Κοινοπραξία υπό τη μορφή αφανούς εταιρείας³⁸

Καταληκτικό κριτήριο για το εάν η κοινοπραξία ενήργησε ως αφανής εταιρεία, οπότε ευθύνεται μόνο το μέλος, το οποίο επιχείρησε τη συναλλαγή, ή ενήργησε ως εν τοις πράγμασι ως ομόρρυθμη εταιρεία, οπότε ευθύνονται

³⁴ Θ. Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, ο.π., σελ. 826 & Θ. Μαρίνος, ΕλλΔνη, 6, 2015, σελ 833.

³⁵ Ν. Ρόκας, 2012, ο.π., σελ.170, & Ν. Ρόκας, Εμπορικές εταιρίες, 2008, 6η έκδοση, σελ 165.

³⁶ Αλεξανδρίδου Ελ., 2016, ο.π., 2η υποσημείωση, σελ. 173.

³⁷ Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 2012, σελ. 170.

³⁸ ΜΠρΠατρών 1/2022

αλληλεγγύως όλα τα μέλη της είναι το πώς εκδηλώθηκε εξωτερικά η συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Λόγω έλλειψης ενεργητικής νομιμοποίησης της ενάγουσας Κοινοπραξίας, η οποία επιχείρησε να θεμελιώσει αξιώσεις εναντίον των εναγομένων από τη διαχείριση στα πλαίσια εταιρικής σχέσης και κατά παραπομπή στη σύμβαση της εντολής αλλά και με βάση την αδικοπραξία, στηριζόμενη στην υπεξαίρεση χρηματικών ποσών από εντολοδόχο και διαχειριστή, απορρίφθηκε η αγωγή αυτής από το Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών.³⁹ Σε περίπτωση που η κοινοπραξία επιδιώκει εμπορικό σκοπό, εάν δεν τηρηθούν οι διατυπώσεις σύνταξης εγγράφου και δημοσιότητας, μπορεί να έχει χαρακτήρα είτε αφανούς εταιρείας, με εμφανή εταίρο έναν εκ των μελών της, οπότε προσομοιάζει στην ετερόρρυθμη εταιρία, με απεριόριστως ευθυνόμενο μόνο τον εμφανή εταίρο, είτε ομόρρυθμη εν τοις πράγμασι εταιρεία, με απεριόριστα και εις ολόκληρο ευθυνόμενα απάντα τα μέλη αυτής για τις εκ της δραστηριότητάς της υποχρεώσεις.

Εν προκειμένω, η ενάγουσα κοινοπραξία για την οποία δεν τηρήθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας και η οποία είχε συσταθεί πριν την ισχύ του Ν. 4072/2012, και ως εκ τούτου δεν απέκτησε νομική προσωπικότητα, έχει εμπορικό σκοπό. Στην υπό κρίση απόφαση διαπιστώθηκε ότι φέρει τη μορφή της αφανούς εταιρείας με εμφανή εταίρο την εταιρεία που εκπροσωπούν οι εναγόμενοι, ήτοι την «ΑΤΕ», και αφανή εταίρο την «ΤΕΜΕΚ ΑΤΕ», καθόσον, με βάση τους αγωγικούς ισχυρισμούς, ανάδοχος του έργου ήταν μόνον η «ΑΤΕ», με την οποία και μόνον συνήφθη η σύμβαση του έργου και στο όνομα της οποίας και μόνον εκδίδονταν οι σχετικοί λογαριασμοί και επομένως μόνον αυτή εμφανιζόταν δια του εκπροσώπου της προς τον τρίτο κύριο του έργου ως ανάδοχος και κατασκευαστής του. Η δε Κοινοπραξία συστάθηκε μετά τη σύναψη της σύμβασης του έργου, ώστε στην εν λόγω δραστηριότητα η Κοινοπραξία εκδηλώθηκε εξωτερικά υπό τη μορφή της αφανούς εταιρείας. Συνεπώς, για την εν λόγω εταιρική μορφή εφαρμόζονται οι διατάξεις που αφορούν την αστική εταιρεία. Οτιδήποτε δε αποκτήθηκε κατά την εκτέλεση του ως άνω έργου από τον εμφανή εταίρο, ο οποίος ενεργεί στο όνομα του και όχι για λογαριασμό της Κοινοπραξίας ή του αφανούς εταίρου, περιήλθε στην κυριότητά του και έχει ενοχική υποχρέωση να το καταστήσει κοινό κατά το λόγο της

---

³⁹ ΜΠρΠατρών 1/2022

εταιρικής του μερίδας στον αφανή εταίρο, ήτοι εν προκειμένω στην TEMEK ΑΤΕ. Η τελευταία δε, διατηρεί ενοχική αξίωση συμμετοχής στα κέρδη.

Το δικαστήριο διαπίστωσε πως, λόγω της έλλειψης νομικής προσωπικότητας, οι αξιώσεις της ενάγουσας Κοινοπραξίας τόσο από τα κέρδη και τις ζημιές όσο και από την διαχείριση και την εντολή γεννώνται απευθείας στο πρόσωπο του αφανούς εταίρου και στρέφονται κατά του άλλου εμφανούς εταίρου, δεδομένου ότι η σχέση εντολής συνδέει τους δύο εταίρους και όχι την Κοινοπραξία και τον εμφανή εταίρο. Και τούτο, διότι αφενός η Κοινοπραξία δεν έχει νομική προσωπικότητα και αφετέρου ο εμφανής εταίρος ενεργεί στο όνομά του. Αντίστοιχα, κρίθηκε πως λόγω της έλλειψης νομικής προσωπικότητας και δεδομένου ότι ο εμφανής εταίρος όσα αποκτά κατά κυριότητα έχει ενοχική μόνον υποχρέωση αναμεταβίβασης, δεν είναι δυνατόν να συντεθεί το αδίκημα της υπεξαίρεσης για οτιδήποτε αποκτήθηκε κατά την εκτέλεση της εντολής, αφού δεν είναι ξένο πράγμα και ως εκ τούτου δεν στοιχειοθετείται ούτε αδικοπρακτική ευθύνη του. Σε κάθε περίπτωση, λόγω έλλειψης νομικής προσωπικότητας και αδυναμίας απόκτησης περιουσιακών στοιχείων της Κοινοπραξίας, το δικαστήριο έκρινε πως δεν γεννώνται αυτοτελώς αξιώσεις αποζημίωσης στο πρόσωπό της, πολλώ δε μάλλον δεν γεννώνται αξιώσεις για χρηματική ικανοποίηση. Επομένως, φορέας των αγωγικών αξιώσεων από τη διαχείριση και την εντολή αλλά και από τη συμμετοχή στα κέρδη από τη δράση της Κοινοπραξίας είναι η αφανής εταίρος TEMEK ΑΤΕ, στρεφόμενη κατά της εμφανούς εταίρου «ΑΤΕ».

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εν προκειμένω δεν πρόκειται για τη συναλλακτική δράση της Κοινοπραξίας έναντι των τρίτων, προς διευκόλυνση των οποίων αναγνωρίζεται στην Κοινοπραξία περιορισμένη ικανότητα διαδίκου και ικανότητα δικαίου, ως φορέας των κατ' ιδίαν δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μελών της. Ενόψει των ανωτέρω, η υπό κρίση αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη ελλείπει ενεργητικής νομιμοποίησης της ενάγουσας Κοινοπραξίας στην άσκηση των ως άνω αξιώσεων, Η δε επικουρική βάση του αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέα ως απαράδεκτη καθόσον δεν νοείται ούτε επικουρικά και δικονομικά ασκούμενη, αφού στηρίζεται στα ίδια με τη σύμβαση και την αδικοπραξία πραγματικά περιστατικά.⁴⁰ Καταληκτικά, τα

---

⁴⁰ ΑΠ 104/2003

δικαστικά έξοδα επιβάλλεται να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων, λόγω του δυσερμήνευτου των κανόνων δικαίου που εφαρμόστηκαν.⁴¹

5. Ευθύνη αφανούς εταιρείας

Στο εν λόγω κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί ανάλυση σχετικά με την ευθύνη που ενέχει η αφανής εταιρεία, και συγκεκριμένα μεταξύ άλλων αναφορικά με την ευθύνη που δημιουργείται λόγω των εσωτερικών σχέσεων των εταίρων αλλά και των κοινών υποχρεώσεων, της αδυναμίας εγέρσεως εταιρικής αγωγής, την υποχρέωση διαχείρισης και άλλων. Ειδικότερα, για την διερεύνηση και την ανάλυση της ευθύνης καθενός από τους δύο εταίρους, εμφανούς και αφανούς, στις μεταξύ τους σχέσεις απαραίτητη είναι η αναφορά των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει καθένας από τη σύσταση της αφανούς εταιρείας.

5.1. Κοινές υποχρεώσεις

Η βασική υποχρέωση που αναλαμβάνουν εμφανής και αφανής εταίρος είναι η προώθηση του εταιρικού σκοπού. Ειδικότερα, ο αφανής εταίρος αποκτά δικαίωμα συμμετοχής στα αποτελέσματα μίας ή περισσοτέρων εμπορικών πράξεων ή επιχειρήσεων του εμφανούς εταίρου. Η διαχείριση των εμπορικών υποθέσεων ανήκει αποκλειστικά στον εμφανή εταίρο, ωστόσο αυτός δρα για το κοινό συμφέρον. Και από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, έμμεσα προκύπτει ότι η εισφορά του εμφανούς εταίρου είναι ακριβώς η διαχείριση της εταιρείας με επιδίωξη τον κοινό σκοπό. Περαιτέρω, όπως και σε κάθε άλλη προσωπική εταιρεία έτσι και στην αφανή, ισχύει η υποχρέωση πίστης.⁴² Με βάση την υποχρέωση πίστης οι εταίροι είναι υποχρεωμένοι, στο πλαίσιο της επιδίωξης του κοινού σκοπού, να διαφυλάττουν τα συμφέροντα της εταιρείας και να παραλείπουν κάθε ενέργεια, η οποία είναι δυνατόν να βλάψει τα συμφέροντα της εταιρείας.^{43&44} Βάσει της γενικής απαγόρευσης της διάταξης του άρθρου 747 ΑΚ, συνάγεται η ειδικότερη υποχρέωση παράλειψης τέλεσης πράξεων ανταγωνισμού. Ουσιαστικά, οι εταίροι δεν δύνανται να συμμετέχουν σε ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν τον ίδιο σκοπό με αυτόν της αφανούς εταιρείας. Κατά συνέπεια, ο εμφανής εταίρος έχει την υποχρέωση

---

⁴¹ άρθρο 179 ΚΠολΔ

⁴² Μαρίνος, ΕΛΛΔνη 2015, 1624.

⁴³ 741 και 747 ΑΚ.

⁴⁴ Ρόκας, Εμπορικές εταιρίες, 7η έκδοση, σελ. 57.

να μην ανταγωνίζεται την επιχείρηση στην οποία είναι φορέας.⁴⁵ Καίριο προβληματισμό θα μπορούσε να αποτελεί εάν ο αφανής εταίρος έχει ex lege υποχρέωση παράλειψης ανταγωνισμού με δεδομένη την απουσία ειδικής συμβατικής πρόβλεψης. Σύμφωνα με τον Πάνο, ο αφανής εταίρος δεν έχει υποχρέωση παράλειψης ανταγωνισμού, αν και έχει υποχρέωση πίστης.⁴⁶ Εντούτοις, αντίθετη άποψη υποστηρίζει ότι υπάρχει εναρμόνιση του δικαιώματος πληροφόρησης ελέγχου, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του ετερόρρυθμου εταίρου, ο οποίος έχει υποχρέωση παράλειψης ανταγωνισμού. Βέβαια, κριτήριο θα αποτελέσει η επίδραση που έχει συμφωνηθεί να ασκεί ο αφανής εταίρος στη λειτουργία της αφανούς εταιρείας. Επομένως, εάν σύμφωνα με τη σύμβαση ο αφανής εταίρος επιδρά ουσιαστικά στη διαχείριση της εταιρείας και έχει δικαιώματα πλήρους πληροφόρησης, τότε η υποχρέωση πίστης συγκεντρώνεται εκ του νόμου και σε απαγόρευση ανταγωνισμού.⁴⁷ Επομένως, η τέλεση ανταγωνιστικών πράξεων, αποτελεί παράβαση της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης και δημιουργεί ευθύνες του υπαίτιου εταίρου έναντι του άλλου. Ο τελευταίος δύναται να αιτηθεί εκπλήρωση ή να διεκδικήσει αποζημίωση από τον υπαίτιο εταίρο και έχει φυσικά αξίωση παράλειψης. Η αξίωση παράλειψης, όπως γίνεται δεκτό και σύμφωνα με το άρθρο 747 ΑΚ, αλλά και γενικότερα σε κάθε εκ του νόμου απαγόρευση ανταγωνισμού, δεν προϋποθέτει υπαιτιότητα⁴⁸ εν αντιθέσει με την αξίωση αποζημίωσης. Μάλιστα, η αξίωση παράλειψης ασκείται και με τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων.⁴⁹ Επιπρόσθετα, ο εταίρος, ο οποίος παραβαίνει υπαίτια τις εταιρικές του υποχρεώσεις, ευθύνεται δευτερογενώς με αποζημίωση έναντι του άλλου εταίρου, ο οποίος δικαιούται να ζητήσει εκπλήρωση. Πρόκειται για ενοχική παράβαση και όχι για αδικοπραξία.⁵⁰ Φυσικά κάθε παράβαση εταίρου γεννά δικαίωμα για καταγγελία της σύμβασης αφανούς εταιρείας για σπουδαίο λόγο. Κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται το μέτρο επιμέλειας του άρθρου 746 ΑΚ ως προς την

---

⁴⁵ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 838.

⁴⁶ Πάνου, 790 αρ. 92.

⁴⁷ Πάνου, ΔικΠΕ παρ. 21 αρ. 92, Βλαυροκ 12.56, από τη νομολογία, ΕφΠειρ 871/2002, Ερμηνεία κατ' άρθρον (άρθρ. 249-294 του Ν. 4072/2012) συνδρομή Μ. & Θ. Μαρίνου, σελ.839

⁴⁸ ΑΠ 339/2010, ΧρΙΔ 2011, 207 & ΕλλΔνη 2010, 1003

⁴⁹ Γιοβαννόπουλος, ΣΕΑΚ, άρθρο 747 αρ. 7, Μαρίνος, ΔικΠΕπαρ 3 αρ. 99 με νομολογιακές παραπομπές.

⁵⁰ ΕφΠειρ 25/2003, ΧρΙΔ 2004, 250.

εκπλήρωση των εταιρικών υποχρεώσεων και όχι του άρθρου 252 ΑΚ.⁵¹ Το συγκεκριμένο μέτρο επιμέλειας ρυθμίζει μόνο τις εταιρικές σχέσεις και τις εντεύθεν αξιώσεις των εταίρων και όχι τις αξιώσεις μεταξύ τους, οι οποίες γεννώνται από άλλη εξωτερική εταιρική έννομη σχέση, όπως η μίσθωση ή η σύμβαση δανείου. Μάλιστα, οι διαφορές μεταξύ των εταίρων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου η εταιρεία έχει την έδρα της. Στην περίπτωση της αφανούς εταιρείας ως πραγματική έδρα νοείται ο τόπος όπου εκδηλώνεται από τον εμφανή εταίρο η εταιρική δραστηριότητα και ασκείται η διοίκηση της εταιρείας.⁵² Τέλος, οι αξιώσεις μεταξύ των εταίρων υπόκεινται στην γενικότερη εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ, εφόσον δεν προβλέπεται συντομότερη προθεσμία παραγραφής για τη συγκεκριμένη αξίωση,⁵³ παραδείγματος χάριν πενταετής παραγραφή λόγω αδικοπραξίας.⁵⁴ Βέβαια, δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί η πενταετής παραγραφή του άρθρου 250 ΑΚ, αφενός διότι αφορά αποκλειστικά εξωτερική εταιρεία, αφετέρου εμποδίζεται η εφαρμογή της σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 285 παρ. 3 του Ν. 4072/2012.⁵⁵

5.2. Αδυναμία έγερσης εταιρικής αγωγής (actio pro socio).

Στο δίκαιο των προσωπικών εταιρειών η εταιρική αγωγή (actio pro socio) αποτελεί τη βασικότερη προστασία του εταίρου και της μειοψηφίας. Εν ολίγοις, με την εταιρική αγωγή, κάθε εταίρος δύναται να ασκήσει την αγωγή στο όνομά του, ως μη δικαιούχος, αλλά για λογαριασμό του νομικού προσώπου της εταιρείας ως αληθούς δικαιούχου.⁵⁶ Το αίτημα της αγωγής έγκειται στην αναγνώριση αξίωσης της εταιρείας και στην καταδίκη του εναγόμενου συνεταίρου σε πράξη ή παράλειψη, παροχή ή καταβολή, όχι στον ενάγοντα εταίρο, αλλά είτε στο νομικό πρόσωπο της εταιρείας είτε σε όλους τους εταίρους προκειμένου περί αστικής εταιρείας χωρίς νομική προσωπικότητα.⁵⁷ Εν ολίγοις, η εταιρική αγωγή αφορά σε αξιώσεις των εταίρων έναντι της εταιρείας, οι οποίες στηρίζονται άμεσα ή έμμεσα στην εταιρική σύμβαση, μέσω καταβολής εισφοράς, αξιώσεων από την παράβαση της υποχρέωσης

⁵¹ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ 840

⁵² ΕφΠειρ 25/2003, ΧρΙΔ 2004, 250.

⁵³ ΑΠ 732/1983, ΕλλΔνη 1983, 1395

⁵⁴ ΑΠ 1412/2013, ΕΕμπΔ 2014, 122

⁵⁵ Μ.-Θ. Μαρίνος, Η αφανής εταιρεία, 2020, σελ 195.

⁵⁶ Γ. Τριανταφυλλάκης, ΔικΠροσΕτ, άρθρο 249, σελ. 129

⁵⁷ Μ.-Θ. Μαρίνος, Η αφανής εταιρεία, 2020, σελ 192.

πίστης και της υποχρέωσης διαχείρισης. Ωστόσο, στην αφανή εταιρεία η έλλειψη νομικής προσωπικότητας και το μειονέκτημα της να μην είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, δημιουργούν αμφιβολίες για το κατά πόσο εφαρμόζεται ο θεσμός της εταιρικής αγωγής. Κατά μία άποψη δεν είναι δυνατή η εφαρμογή της εταιρικής αγωγής.⁵⁸ Παρόλα αυτά, η κρατούσα άποψη στην θεωρία δέχεται την εφαρμογή της,⁵⁹ ολοκληρωτικά η έλλειψη του οργανωτικού στοιχείου με το οποίο η εταιρική αγωγή έχει παραδοσιακά βασιστεί, ενεργεί ανασταλτικά.⁶⁰ Επομένως, οι εταίροι εμφανούς εταιρείας έχουν τη δυνατότητα να εγείρουν τις αξιώσεις τους μόνο μεταξύ τους.

5.3. Υποχρέωση διαχείρισης

Η διαχείριση της αφανούς εταιρείας ασκείται από τον εμφανή εταίρο.⁶¹ Κύρια υποχρέωση του εμφανούς εταίρου είναι η διαχείριση των αποτελεσμάτων των εμπορικών πράξεων ή της εμπορικής επιχείρησης προς το κοινό συμφέρον των εταίρων.⁶² Περαιτέρω, φέρει υποχρέωση λογοδοσίας, πληροφόρησης⁶³ και απαγόρευσης ανταγωνισμού. Η βασικότερη υποχρέωση, που αναλαμβάνει ο εμφανής εταίρος είναι η διαχείριση της αφανούς εταιρείας. Η υποχρέωση διαχείρισης της εταιρείας έμμεσα αποτελεί την εισφορά του εμφανούς εταίρου στην αφανή εταιρεία. Καθώς ο εμφανής εταίρος προβαίνει ο ίδιος και στο όνομα του στη διενέργεια των εμπορικών πράξεων, συνεπάγεται ότι έχει πλήρη επιχειρηματική διακριτική ευχέρεια ως προς τις αποφάσεις, οι οποίες αφορούν την εμπορική του δραστηριότητα. Ως προς αυτήν και εφόσον η αφανής εταιρεία αποτελεί εμπορική εταιρεία εφαρμόζεται ο κανόνας της επιχειρηματικής κρίσης, ο οποίος κατά μία σημαντική θεώρηση εφαρμόζεται σε κάθε εταιρική μορφή.⁶⁴ Ο εμφανής εταίρος επιβάλλεται να διοικεί την εταιρεία έχοντας ως καθήκον το κοινό συμφέρον και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προσκρούει στην υποχρέωση πίστης. Μάλιστα, έχει έναντι των αφανών εταίρων όλες τις υποχρεώσεις και ευθύνες διαχειριστή. Παρόλα αυτά, στην

⁵⁸ Μ.-Θ. Μαρίνος, Η αφανής εταιρεία, 2020, σελ 192.

⁵⁹ Σχοινοχωρίτης, ΕλλΔνη 2014, 1604, Πάνου, ΔικΠε τ. 2 21 αρ. 116.

⁶⁰ Η αφανής εταιρεία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 193

⁶¹ άρθρο 288 παρ. 1.

⁶² ΔικΠροσΕτ, άρθρο 249, Μ. – Θ. Μαρίνος, σελ.839.

⁶³ άρθρο 290, 291 παρ. 3.

⁶⁴ Μαρίνος, ΧρΙΔ 2009, 657, Μαρίνος, ΧρΙΔ 2009, 657, Γεωργαντόπουλος, ΧρΙΔ 2012, 703, Μικρουλεα, Όρια δράσης και ευθύνη εταιρικών διοικήτων, 2013, 703, Μικρουλεα, Όρια δράσης και ευθύνη εταιρικών διοικήτων, 2013, 37

περίπτωση της αφανούς εταιρείας δεν υφίσταται η ανάκληση διαχειριστή ή η αντικατάστασή του, καθώς η αφανής εταιρεία είναι εσωτερική και όχι εξωτερική.⁶⁵ Στην περίπτωση που ο εμφανής εταίρος προβεί σε παράβαση της υποχρέωσής του, ο αφανής εταίρος έχει αξίωση βάσει των άρθρων 754 παρ. 1 και 714 ΑΚ αλλά και δικαίωμα, να προβεί σε καταγγελία της εταιρείας για σπουδαίο λόγο.⁶⁶ Προβληματισμός δημιουργείται για ενέργειες του εμφανούς εταίρου κατά τη διαχείριση της εταιρείας, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά τη συμμετοχή του αφανούς εταίρου στα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μάλιστα, η αλλαγή έδρας, η αλλαγή επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλά και η μετατροπή της ατομικής επιχείρησης του εμφανούς εταίρου σε οποιαδήποτε άλλη νομική μορφή συνιστούν τέτοιες ενέργειες. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο εμφανής εταίρος είναι υποχρεωμένος να ζητήσει τη συναίνεση του αφανούς εταίρου, διαφορετικά δημιουργείται σπουδαίος λόγος για καταγγελία και λύση της εταιρείας καθώς και για αξίωση αποζημίωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 288 παρ. 2 του Ν. 4072/2012 τα αποκτώμενα από τη διαχείριση ανήκουν στον εμφανή εταίρο, με τα οποία επιδιώκει να υλοποιήσει τον εταιρικό σκοπό της εταιρείας. Μάλιστα, αυτό ισχύει ακόμα και αν αυτά αγοράστηκαν από την εισφορά του αφανούς εταίρου.⁶⁷ Επιπρόσθετα, στα αποκτώμενα ανήκει και η υπεραξία της εταιρικής επιχείρησης. Εντούτοις, συνήθως, υπάρχει συμφωνία μεταξύ των εταίρων, με την οποία ο εμφανής είναι υποχρεωμένος να καταστήσει τα αποκτώμενα κοινά, στο χρόνο που έχει συμφωνηθεί ή που θεωρείται ο πλέον κατάλληλος, σε όλους τους εταίρους. Κατά την περίπτωση αυτή δημιουργείται κοινωνία δικαιώματος και όχι εταιρική περιουσία υπό τεχνική έννοια.⁶⁸ Στην περίπτωση που τα αποκτώμενα είναι χρήματα, ο εμφανής εταίρος υπέχει την υποχρέωση να τα διανείμει ως κέρδη. Στην περίπτωση αυτής της συμφωνίας, εάν ο εμφανής - διαχειριστής εταίρος, ο οποίος απέκτησε, υπό την ιδιότητά του αυτή, περιουσιακό στοιχείο στο όνομά του, αρνείται εν συνεχεία να προβεί στη μεταβίβαση αυτού στον αφανή εταίρο κατά το λόγο της εταιρικής του μερίδας, ούτως ώστε να καταστεί και ο τελευταίος κοινωνός του κτηθέντος

---

⁶⁵ ΠΘ 243/63 & ΜΠΚορ 7/76, ΕΕμπΔ 1963, 193, 1976, 226 παρ. 1. Λιακόπουλου.

⁶⁶ άρθρο 766 ΑΚ.

⁶⁷ Πάνου, ΔικΠΕ παρ. 21 αρ. 57.

⁶⁸ Αντίθετος Ψυχομάνης και Αλεξανδρίδου θεωρούν ότι δημιουργείται εταιρική περιουσία, Ψυχομάνης, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 3η έκδοση, 2018, σελ. 186, Αλεξανδρίδου, σελ. 177

πράγματος, δύναται ο αφανής εταίρος να αξιώσει επικουρικά σύμφωνα με τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού την συνεισφορά του, η οποία δαπανήθηκε για την απόκτηση του πράγματος, αφού κατά το ποσόν αυτό καθίσταται πλουσιότερος ο εμφανής - διαχειριστής εταίρος, για αιτία που δεν επακολούθησε· η δε παροχή προς αυτόν, του αφανούς εταίρου δεν συνιστά νόμιμη υποχρέωσή του, καθόσον ο σκοπός για τον οποίο δόθηκε δεν πραγματοποιήθηκε.⁶⁹ Στο πλαίσιο της διαχειριστικής υποχρέωσης του εμφανούς εταίρου ανήκει και η διανομή κερδών και ζημιών. Στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους ή στην περίπτωση λύσης της εταιρείας, ο εμφανής εταίρος υποχρεούται να καταβάλει στον αφανή εταίρο τη μερίδα του στα κέρδη.⁷⁰ Ο αφανής εταίρος έχει αξίωση να καταβάλει τη μερίδα του στα κέρδη⁷¹ ακόμα και όταν δεν έχει εκπληρώσει την υποχρέωση εισφοράς του. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δεν δύναται να απαιτήσει τα κέρδη, τα οποία ενδεχομένως να προκύψουν στο μέλλον.⁷² Η αξίωση του αφανούς εταίρου κατά του εμφανούς προς απόδοση μερίδας από τα εταιρικά κέρδη προέρχεται από την εταιρική σύμβαση. Σε περίπτωση άσκησης αγωγής, στοιχεία του ορισμένου της αγωγής αποτελούν ο ακριβής προσδιορισμός των προς επιδίκαση κερδών ανά έτος και η αναφορά στην τυχόν συμφωνία μεταξύ των εταίρων της αφανούς εταιρείας περί του ποσοστού συμμετοχής του ενάγοντος αφανούς στα κέρδη ή τις ζημίες της εταιρείας.⁷³ Η υποτιθέμενη ύπαρξη εξόδων που θα έπρεπε να αφαιρεθούν είναι ισχυρισμός του διαχειριστή, όχι στοιχείο της αγωγής, είναι δυνατόν, ωστόσο, η σχετική αξίωση του εμφανούς εταίρου να ασκηθεί και με αυτοτελή αγωγή, με το νόμιμο τόκο απαιτητό από το χρόνο που κατά την εταιρική συμφωνία θα έπρεπε να διανέμονται τα κέρδη.⁷⁴ Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί, ότι η αξίωση υπόκειται στη γενική εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ.

5.4. Υποχρέωση λογοδοσίας και πληροφόρησης

Επιπροσθέτως, στις βασικές υποχρεώσεις του εμφανούς εταίρου έναντι του αφανούς ανήκουν και η υποχρέωση λογοδοσίας⁷⁵ και πληροφόρησης. Όσον αφορά

⁶⁹ ΜΠ ΠΑΤΡΑΣ 2/2019.

⁷⁰ Αλεξανδρίδου, 206, Πάνου, ΔικΠε παρ. 21 αρ. 116.

⁷¹ ΤρΕφΘεσ 201/2017 Αφανής εταιρείας - Δικαίωμα αφανούς εταίρου στα εταιρικά κέρδη.

⁷² Πάνου, ΔικΠε, παρ 21, αρ 116.

⁷³ ΑΠ 911/2011, ΝοΒ 2012, 123.

⁷⁴ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ 860.

⁷⁵ ΠΠρΠειρ 3594/2015

την υποχρέωση λογοδοσίας, ο εμφανής εταίρος, όπως και κάθε άλλος διαχειριστής οφείλει λογοδοσία στον αφανή εταίρο σχετικά με τις πράξεις τις οποίες ενήργησε στο όνομά του αλλά και για το συμφέρον της εταιρείας.^{76 & 77} Η υποχρέωση λογοδοσίας αποτελεί ειδικότερη μορφή του δικαιώματος πληροφόρησης⁷⁸ που παρέχεται στον αφανή εταίρο και αφορά στο πρόσωπο του εμφανούς εταίρου, ο οποίος υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες στον εταίρο και σχετική λογοδοσία.⁷⁹ Βέβαια, η υποχρέωση λογοδοσίας συνδέεται άμεσα με το δικαίωμα των εταίρων επί των εταιρικών κερδών και παρέχεται αν δεν προσδιορίζεται στην εταιρική σύμβαση, στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους.⁸⁰ Η υποχρέωση λογοδοσίας, αφορά τόσο το στάδιο της λειτουργίας της εταιρείας όσο και το στάδιο της εκκαθάρισης, όπου ο εκκαθαριστής - εμφανής εταίρος υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες στον αφανή εταίρο για την εξέλιξη των εργασιών της εκκαθάρισης. Ο δοσίλογος οφείλει να ανακοινώσει στον έτερο εταίρο λογαριασμό που να περιέχει αντιπαράθεση των εσόδων και των εξόδων, καθώς και οτιδήποτε που να προκύπτει από την αντιπαράθεση αυτή και να επισυνάψει τα σχετικά δικαιολογητικά. Επιπλέον, οφείλεται παροχή πλήρους εικόνας στον δεξιόλογο με σκοπό τη διευκόλυνση ελέγχου επί μέρους κονδυλίων. Για την πληρότητα της ιστορικής βάσης της αγωγής, αρκεί το γεγονός ότι ο δοσίλογος διαχειρίστηκε υπόθεση ολικά ή μερικά του δεξιλόγου με βάση ορισμένη έννομη σχέση. Στην αγωγή λογοδοσίας, είναι δυνατόν να σωρευθεί, εκτός από το αίτημα καταβολής του καταλοίπου και αίτημα καταβολής ορισμένου ελλείμματος, στην περίπτωση που δεν κατατεθεί ο λογαριασμός ή ο κατάλογος με τα δικαιολογητικά, για το ορισμένο του αιτήματος καθορισμού ελλείμματος.

6. Ευθύνη έναντι τρίτων

Στο παρόν κεφάλαιο θα ακολουθήσει ανάλυση για την ευθύνη έναντι τρίτων τόσο του εμφανούς όσο και του αφανούς εταίρου.

6.1. Ευθύνη εμφανούς εταίρου

Σύμφωνα με το άρθρο 287 του Ν. 4072/2012 «οι τρίτοι αποκτούν δικαιώματα και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις μόνο έναντι του εμφανούς εταίρου». Η

---

⁷⁶ ΑΠ 1324/2007, ΕλλΔνη 2007, 1414, Πάνου, ΔικΠΕ παρ. 21 αρ. 71 επ., Αντωνόπουλος, σελ. 351

⁷⁷ Άρθρο 754 ΑΚ & άρθρο 289 Ν. 4072/2012.

⁷⁸ Σ. Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017 σελ. 863.

⁷⁹ Λιακόπουλος, σε Γεωργιάδη- Σταθόπουλο, άρθρο 754, αρ. 4, άρθρο 755 αρ. 1 επ.

⁸⁰ άρθρο 289 παρ. 3.

επιγραμματική και λιτή αυτή διάταξη, αν και αποδίδει το προϊσχύσαν δίκαιο, φέρει καθοριστική σημασία, καθώς δημιουργεί ασφάλεια δικαίου.⁸¹ Εξάλλου, ο χαρακτηρισμός της αφανούς εταιρείας ως εσωτερικής, δικαιολογεί τη ρύθμιση του εξεταζόμενου άρθρου 287.⁸² Ουσιαστικά, ο εμφανής εταίρος συναλλάσσεται με τους τρίτους «ιδίω ονόματι»⁸³ και όχι για το όνομα των αφανών, ωστόσο, δεν τίθεται θέμα εκπροσώπησης από αυτόν των αφανών εταίρων, ούτε χρήσης εταιρικής επωνυμίας,⁸⁴ φέρει δε την επιχειρηματική ευθύνη και ενεργεί σαν να μην υπήρχε αφανής εταίρος.⁸⁵ Οι τρίτοι, όπως οι προμηθευτές, οι εργαζόμενοι, οι πελάτες, αποκτούν δικαιώματα και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις μόνο έναντι του εμφανούς εταίρου για κάθε είδους ευθύνη, λόγου χάριν από σύμβαση,⁸⁶ εξ' αδικοπραξίας ή εκ του νόμου για το ίδιο και όχι για αλλότριο⁸⁷ χρέος του αφανούς εταίρου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η διάταξη να ορίζει ότι η ευθύνη του εμφανούς εταίρου προσδιορίζεται κατά το κοινό και όχι το εταιρικό δίκαιο. Εμφανής εταίρος είναι δυνατόν να είναι οποιαδήποτε εμπορική εταιρεία και γενικότερα νομικό πρόσωπο ή και ένωση προσώπων με ικανότητα δικαίου η οποία δύναται να είναι φορέας εμπορικής επιχείρησης ή δύναται να διενεργεί εμπορικές πράξεις,⁸⁸ εκτός από αφανή εταιρεία. Επομένως, εάν παραδείγματος χάριν, ο εμφανής εταίρος είναι μια Ομόρρυθμη Εταιρεία τότε θα ευθύνεται τόσο η ίδια η Ο.Ε. με την παρουσία της, όσο και οι ομόρρυθμοι εταίροι αποκλειστικά και εις ολόκληρον. Αναφορικά με το ποιος ευθύνεται σε αποζημίωση εξαρτάται και από τη μορφή του εμφανούς εταίρου, παραδείγματος χάριν, στην Ανώνυμη Εταιρεία, στην Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης και στην Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία, θα ευθύνεται μόνο το νομικό πρόσωπο, καθώς υπάρχει η αυτοτέλεια του νομικού προσώπου. Οι μέτοχοι μιας ανώνυμης εταιρείας, δεν θα ευθύνονται άμεσα προς αποζημίωση των τρίτων, καθώς μόνο το νομικό πρόσωπο θα ευθύνεται για αποζημίωση. Ωστόσο, θα αποτελεί εξαίρεση στην περίπτωση της αφανούς εταιρείας με εμφανή εταίρο ανώνυμης εταιρείας, η ευθύνη κάποιου μετόχου, όταν θα συντρέχουν οι προϋποθέσεις της

---

⁸¹ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ.846.

⁸² Αιτιολογική Έκθεση σελ. 71

⁸³ ΑΠ 116/2013, ΕΕμπΔ 2013, 840 = ΧρΙΔ 2014, 377

⁸⁴ εντούτοις ΕΑ5547/06, ΔΕΕ 2007, 1070 παρατ. Λεφάκη.

⁸⁵ Μαρίνος, ΧρΙΔ 2016, 167.

⁸⁶ ΕφΘεσ 797/2003

⁸⁷ Η αφανής εταιρία 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, ο.π. σε Γεωργακόπουλο Ι 265.

⁸⁸ άρθρο 285.

άρσης της νομικής αυτοτέλειας του νομικού προσώπου. Για τις αναλαμβανόμενες υποχρεώσεις ευθύνεται μόνον ο εμφανής εταίρος⁸⁹ και ως εκ τούτου έχει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη με το σύνολο της περιουσίας του⁹⁰ για την εκπλήρωσή τους, ανεξαρτήτως αν στις εσωτερικές τους σχέσεις, μεταξύ εμφανούς και αφανούς εταίρου υπάρχει συμφωνία με την οποία ο αφανής έχει αναλάβει υποχρέωση να καλύπτει τον εμφανή. Τέτοιου είδους συμφωνίες είναι σαφώς αποδεκτές, αφού υπάρχει μεγάλη ελευθερία στους συμβαλλόμενους για τη διαμόρφωση της αφανούς εταιρείας λόγω της δυνατότητας διάπλασης που προσδίδουν οι διατάξεις του ενδοτικού δικαίου. Παρόλα αυτά, απαγορεύονται αυστηρά και είναι άκυρες εσωτερικές ενοχικές ρήτρες μεταξύ του αφανούς και του εμφανούς εταίρου, οι οποίες μεταβάλλουν τον κανόνα που θεσπίζεται στο άρθρο 287, ενώ πράξεις προς τα έξω που απαιτούν την προγενέστερη συναίνεση του αφανούς εταίρου δεν επηρεάζονται, εξυπηρετώντας την ασφάλεια δικαίου. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ο τρίτος συνεργεί με τον εμφανή εταίρο για να ζημιώσει τον αφανή⁹¹ καθώς και η κατάχρηση του εταιρικού τύπου.⁹² Ο εμφανής εταίρος δεν εκπροσωπεί τον αφανή εταίρο, για αυτό δηλώσεις βούλησης παρέχονται μόνο έναντι του εμφανούς εταίρου και όχι προς τον αφανή. Είναι κρίσιμης νομικής σημασίας η γνώση, είτε καλή είτε κακή του εμφανούς εταίρου και μόνο, και όχι του αφανούς. Ο δανειστής του εμφανούς, ακόμα και στην περίπτωση που γνωρίζει ότι είναι εταιρικός, κατ' ουσία δανειστής, γνωρίζει δηλαδή την ύπαρξη εταιρείας, δύναται να ικανοποιήσει την απαίτησή του, εφόσον στραφεί μόνο κατά του εμφανούς εταίρου και της περιουσίας του ή του ιδανικού του μόνον μεριδίου στην τυχόν σχηματισθείσα κοινή εταιρική περιουσία. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δεν δύναται να στραφεί και κατά των αφανών εταίρων. Επομένως, δεν τίθεται περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 759 ΑΚ για την αστική εταιρία, σύμφωνα με το οποίο οι υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν έναντι τρίτων από την διαχείριση ή την αντιπροσώπευση της εταιρείας βαρύνουν όλους του εταίρους κατά το λόγο της εταιρικής τους μερίδας. Εντούτοις, δεν αποκλείεται η άσκηση πλαγιαστικής αγωγής εναντίον των αφανών

---

⁸⁹ ΑΠ 287/2019, ΠΠρΠατρ 744/2017 σε ΕλλΔνη 2/2019 σχόλιο Μ-Θ. Μαρίνος.

⁹⁰ ΑΠ 1246/2014 & ΕΘ 797/03, ΕΕμπΔ 2003,348, ΑΠ 396/06, ΕΕμπΔ 2006, 934 παρατήρηση Μάρκου. Διάδικος είναι, εξάλλου, μόνο ο εμφανής εταίρος, αφού τα αρ. 62 εδ. 2, 64 παρ. 3 ΚΠολΔ προϋποθέτουν εξωτερική εταιρία

⁹¹ Άρθρο 919 ΑΚ.

⁹² άρθρο 281 ΑΚ

εταίρων,⁹³ η οποία θα αφορά είτε στην καταβολή στον εμφανή εταίρο της τυχόν οφειλόμενης εισφοράς, είτε στην καταβολή της συμμετοχής του αφανούς εταίρου στις ζημίες της εταιρείας.⁹⁴ Στην περίπτωση κήρυξης σε πτώχευση του εμφανούς ή του αφανούς εταίρου λύεται και η αφανής εταιρεία. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση πτώχευσης του εμφανούς εταίρου, ο αφανής εταίρος είναι δυνατόν να αναγγελθεί ως πτωχευτικός πιστωτής για την καταβληθείσα εισφορά του και το υπόλοιπο των κερδών που προκύπτουν από τη διαχείριση της αφανούς εταιρείας.⁹⁵ Ο αφανής εταίρος κατατάσσεται μαζί με τους εταιρικούς δανειστές. Βέβαια, ευθύνη του εμφανούς εταίρου υφίσταται στην περίπτωση που με στόχο καταδολίευσης των δικαιωμάτων τρίτων πιστωτών επί επικείμενης πτώχευσης, ο εμφανής εταίρος επιστρέψει στον αφανή την εισφορά του. Κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι στην περίπτωση αυτή ο σύνδικος δύναται να προβεί σε διάρρηξη της πράξης επιστροφής.⁹⁶ Επιπλέον, όσον αφορά το δικονομικό κομμάτι του ζητήματος που αφορούν υποχρεώσεις έναντι τρίτων, μόνο ο εμφανής εταίρος ενάγει και ενάγεται.⁹⁷ Στην περίπτωση αγωγής αποζημίωσης τρίτου που έχει γνώση της ύπαρξης αφανούς εταιρείας και ενάγει τον αφανή εταίρο γνωρίζοντας ότι αυτός είναι εύρωστος και διαχειρίζεται την εταιρία, η αγωγή του αυτή θα απορριφθεί. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση της κατάχρησης του εταιρικού τύπου που αναφέρθηκε ανωτέρω με τη δυνατότητα να εναχθεί ο αφανής εταίρος μέσω του άρθρου 281 ΑΚ. Παρόλα αυτά, είναι γνωστό ότι διάδικος είναι αποκλειστικά ο εμφανής εταίρος, ενώ ο αφανής εταίρος δεν δικαιούται να ενάγει ο ίδιος κάποιον τρίτο για ληξιπρόθεσμη απαίτηση της αφανούς εταιρείας εναντίον του, καθώς δεν νομιμοποιείται και μόνο ο εμφανής εταίρος έχει αυτή τη δυνατότητα.

7. Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη εταίρων.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί ανάλυση σχετικά με τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα, τη συμμετοχή και την ευθύνη που ενέχει τόσο ο εμφανής όσο και ο αφανής εταίρος.

---

⁹³ ΚΠολΔ 72

⁹⁴ Σ. Ψυχομάνης, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 3η έκδοση, 2018, σελ. 189-190.

⁹⁵ Άρθρο 292 παρ 1

⁹⁶ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, 8η έκδοση, 2018, σελ. 183-184

⁹⁷ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ.847.

7.1 Κοινές υποχρεώσεις εμφανούς και αφανούς εταίρου.

Ως κυριότερη κοινή υποχρέωση των εταίρων θεωρείται η επιδίωξη του εταιρικού σκοπού. Ειδικότερα, για τον εμφανή εταίρο κάτι τέτοιο ορίζεται ως την παραχώρηση προς τον αφανή εταίρο του δικαιώματος συμμετοχής στα αποτελέσματα μίας ή περισσότερων εμπορικών πράξεων ή σε ολόκληρη την επιχείρηση. Επιπλέον, η διαχείριση ανήκει αποκλειστικά στον εμφανή εταίρο, αλλά η λειτουργία της επιχείρησης γίνεται μόνο προς προώθηση του κοινού συμφέροντος. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, ενώ ο νόμος προβλέπει την υποχρέωση εισφοράς του αφανούς εταίρου,⁹⁸ δεν ρυθμίζει την εισφορά του εμφανούς εταίρου υπό την πρακτική έννοια του όρου, διότι αυτή εξαντλείται στην άσκηση της διαχειριστικής εξουσίας κατά αποκλειστικότητα από τον εμφανή εταίρο. Παρόλα αυτά, δεν υπάρχει κάτι που να είναι δυνατόν να παρακωλύσει τα μέρη, ούτως ώστε να συμφωνήσουν υποχρέωση εισφοράς υπό την τεχνική έννοια και για τον εμφανή εταίρο. Σε κάθε περίπτωση και οι δύο εταίροι βαρύνονται με την υποχρέωση εισφοράς προς τον κοινό εταιρικό σκοπό. Όπως σε κάθε προσωπική εταιρία, έτσι και στην αφανή εταιρεία, κοινή υποχρέωση των εταίρων, αποτελεί η υποχρέωση πίστης, η οποία επιτάσσει να προτάσσεται το κοινό συμφέρον και, στην ουσία, δεσμεύει τους εταίρους, ώστε να μην ενεργούν με πράξεις αντίθετες προς τα συμφέροντα της εταιρίας. Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι, στην υποχρέωση πίστης σε συνδυασμό με την υποχρέωση επιδίωξης του κοινού συμφέροντος, εδράζεται η υποχρέωση παράλειψης πράξεων ανταγωνισμού. Αμφότεροι οι εταίροι υπέχουν υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας, η οποία καταλαμβάνει όλα τα εταιρικά θέματα, τη λειτουργία της εταιρίας καθώς και τις εσωτερικές σχέσεις των εταίρων. Ωστόσο, ενώ η αφάνεια του αφανούς εταίρου αποτελεί τυπολογικό στοιχείο της αφανούς εταιρείας, η μυστικότητα δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο.

7.2. Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη του αφανούς εταίρου.

Από τις βασικότερες υποχρεώσεις του αφανούς εταίρου είναι η καταβολή της εισφοράς⁹⁹ του και η συμμετοχή του στα κέρδη και τις ζημίες¹⁰⁰, η οποία αποτελεί συγχρόνως και δικαίωμά του. Ο αφανής εταίρος, βέβαια, δύναται να απαλλαγεί

---

⁹⁸ Άρθρο 286.

⁹⁹ Καραγκουνίδης, ΔικΠροσΕτ, άρ.249, αρ.32-33 & Μαρίνος, ΔικΠροσΕτ, άρ.286, αρ.4-5.

¹⁰⁰ ΑΠ 1974/2009

πλήρως από την υποχρέωση προς κάλυψη των ζημιών,¹⁰¹ & ¹⁰² αν κάτι τέτοιο προβλεφθεί στη σύμβαση,¹⁰³ ποτέ όμως δεν δύναται να περιοριστεί το δικαίωμά του για συμμετοχή στα κέρδη.¹⁰⁴ & ¹⁰⁵ Επιπρόσθετα, έγκυρη είναι, τυχόν άλλη ρήτρα η οποία αναφέρεται στη συμμετοχή στα κέρδη και τις ζημίες¹⁰⁶, όπως να συμφωνηθεί διαφορετική συμμετοχή στα κέρδη από ότι στις ζημίες ή και το αντίστροφο.¹⁰⁷ Μεταξύ άλλων, δικαίωμα αποτελεί αυτό του ελέγχου και της πληροφόρησης, χωρίς μάλιστα να είναι δεκτικό παραίτησης και ασκείται είτε με αγωγή είτε με αίτηση παροχής πληροφοριών κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Παράλληλα του παρέχεται η δυνατότητα να ασκήσει αγωγή λογοδοσίας κατά του εμφανούς εταίρου, η οποία εκδικάζεται κατά τις ειδικές διατάξεις περί λογοδοσίας του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, και συγκεκριμένα στα άρθρα 473 και επόμενα. Τα προαναφερόμενα δικαιώματα ο αφανής εταίρος τα διαθέτει τόσο κατά το στάδιο λειτουργίας της εταιρείας, όσο και κατά το στάδιο διακανονισμού των εταιρικών σχέσεων μετά τη λύση της. Αντιθέτως, δεν υπάρχει δικαίωμα εναντίωσης έναντι του εμφανούς εταίρου, με αποτέλεσμα να δημιουργείται αδυναμία του αφανούς εταίρου για ανάκληση ή αποκλεισμό του εμφανούς¹⁰⁸, καθώς χωρίς εμφανή εταίρο δεν υφίσταται αφανής εταιρεία. Γενικότερα σε μια διμελή αφανή εταιρία δεν νοείται αποκλεισμός ενός εκ των δύο εταίρων. Εντούτοις, το δικαίωμα αποκλεισμού υποκαθίσταται από το δικαίωμα καταγγελίας της εταιρείας.¹⁰⁹ Επιπλέον, παρέχεται στον αφανή εταίρο η δυνατότητα συμφωνίας, κατά την οποία θα προβαίνει σε απολήψεις, ήτοι θα λαμβάνει προκαταβολές από το εταιρικό ταμείο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός υποχρεούται να επιστρέψει τις εν λόγω προκαταβολές ή να τις συμψηφίσει κατά το επόμενο κλείσιμο των εταιρικών λογαριασμών.¹¹⁰ Σε κάθε περίπτωση, η προσβολή δικαιωμάτων του αφανούς εταίρου εξαιτίας υπαίτιας

---

¹⁰¹ Άρθρο 745 ΑΚ - Οι συμπληρωματικές εισφορές, όμως, εκ μέρους του αφανούς εταίρου απαγορεύονται εκ του νόμου.

¹⁰² ΕφΠειρ (Ναυτ) 599/2015

¹⁰³ Αντωνόπουλος, ΔικΕμπΕτ, παρ. 43Α, αρ.9, ο οποίος υποστηρίζει ότι η ρήτρα απαλλαγής του αφανούς εταίρου από τις ζημίες δεν έχει ισχύ και θεωρείται ως μη γεγραμμένη.

¹⁰⁴ Μαρίνος, Η Αφανής Εταιρία, Κεφ.5ο ,Δ.ΙV, αρ. 74-75

¹⁰⁵ Μαρίνος, ΔικΠροσΕτ, άρ.289, αρ.12-13 & Η Αφανής Εταιρία, Κεφ.5ο ,β.5, αρ.46

¹⁰⁶ Σε περίπτωση αμφιβολίας εφαρμόζεται η ΑΚ 763 κατά παραπομπή του 289 § 1 του ν. 4072/2012.

¹⁰⁷ Μαρίνος, Η Αφανής Εταιρία, Κεφ.5ο ,Β.2, αρ.30.

¹⁰⁸ ΜΠρ/Λευκ 101/2000 & ΜονΠρΕδεδ (ασφ.) 85/2013

¹⁰⁹ Μαρίνος, ΔικΠροσΕτ, άρ.285, αρ.10

¹¹⁰ ΑΠ 1974/2009

παραβίασης των συμβατικών υποχρεώσεων του εμφανούς εταίρου δεν θεμελιώνει αδιοπρακτική ευθύνη, αλλά μόνο δικαιοπρακτική.¹¹¹

Παρόλα αυτά, αμφισβήτηση έχει εγείρει το κατά πόσο ο αφανής εταίρος δικαιούται να ενεργεί πράξεις ανταγωνισμού, με τις δύο απόψεις να έχουν υποστηριχθεί εξίσου. Αρχικά να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει ex lege υποχρέωση του αφανούς εταίρου για παράλειψη του ανταγωνισμού. Βέβαια, η δέσμευση του αφανούς εταίρου περί παράλειψης πράξεων ανταγωνισμού είναι δυνατόν να συμφωνηθεί έγκυρα με σχετική μνεία στην εταιρική σύμβαση. Ωστόσο, δέσμευση του αφανούς εταίρου για υποχρέωση παράλειψης πράξεων ανταγωνισμού μπορεί να προκύψει ως απόρροια της υποχρέωσης πίστης που αυτός υπέχει, η πεμπτουσία της οποίας ερείδεται στη διάταξη του άρθρου 747 ΑΚ. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που ο αφανής εταίρος έχει πιο διαδραστική ανάμιξη στη διαχείριση ή και αυξημένα δικαιώματα, είναι πιθανόν και πάλι να υποχρεούται σε παράλειψη πράξεων ανταγωνισμού. Ενδεχομένως, στην τελευταία αυτή περίπτωση, να μην πρόκειται για μια τυπική ρυθμισμένη αφανή εταιρία.¹¹² Η σύμβαση μεταξύ των δύο εταίρων είναι δυνατόν, με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, να προβλέπει έγκυρα και άλλες υποχρεώσεις.

Αναφορικά με τη ευθύνη του αφανούς εταίρου, η απουσία συναναστροφής αυτού με τρίτους έχει ως αποτέλεσμα και την απουσία ευθύνης του. Η έλλειψη εξωτερικής ευθύνης του αποτελεί εννοιολογικό και ουσιώδες χαρακτηριστικό της αφανούς εταιρείας και τις περισσότερες φορές αποτελεί και τον κύριο λόγο για τον οποίο επιλέγεται από τα μέρη ο συγκεκριμένος εταιρικός τύπος. Άλλωστε, οι τρίτοι, παρόλο που δεν συνδέονται συμβατικά με τον αφανή εταίρο, προφυλάσσονται πάντα σχετικά με τις συναλλαγές τους, λόγω της εκ διαμέτρου αντίθετης ευθύνης του εμφανούς εταίρου, η οποία είναι απεριόριστη και προσωπική με το σύνολο της περιουσίας του. Παρόλο που, η αφάνεια αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό, το ίδιο δεν ισχύει και για τη μυστικότητα.¹¹³ Η παρουσία του αφανούς εταίρου στις συναλλαγές, δεν συνεπάγεται και την ευθύνη του έναντι των δανειστών, ούτε τη δημιουργία άτυπης ομόρρυθμης εταιρίας. Ο αφανής εταίρος δεν αποκτά σε καμία περίπτωση την εμπορική ιδιότητα. Πολλές φορές η εμφάνιση του αφανούς εταίρου είναι δυνατόν να

---

¹¹¹ ΜονΕφΘεσσαλ 1766/2017 & ΜονΠρΛαμ 212/2018

¹¹² Μαρίνος, ΔικΠροσΕτ,άρ.285επ.,αρ.9 & Η Αφανής Εταιρία, Κεφ.5ο ,Γ.IV,αρ.66

¹¹³ Μαρίνος, ΔικΠροσΕτ,άρ.285επ.,αρ.9.

επιφέρει θετικά για την αφανή εταιρεία αποτελέσματα, διότι οι τρίτοι αποφασίζουν να συναλλαχθούν με την εταιρεία γνωρίζοντας ότι πίσω από τον εμφανή εταίρο υπάρχει ως χρηματοδότης ο συγκεκριμένος αφανής εταίρος.

Σχετικά με την ανάμειξη του αφανούς εταίρου στη διαχείριση της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, το ζήτημα δημιουργείται στις μη ρυθμισμένες εταιρείες, στις οποίες ο αφανής εταίρος αναλαμβάνει με διαμορφώσεις που προβλέπονται στη σύμβαση, τη λειτουργία και διοίκηση της αφανούς εταιρείας, αλλά παράλληλα και της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου. Στην πραγματικότητα είναι δυνατόν το δικαίωμα διαχείρισης που έχει ο εμφανής εταίρος στην επιχείρησή του να το αναθέσει μερικώς ή πλήρως στον αφανή εταίρο, υπό τη μορφή ενοχικής σύμβασης. Ακόμα και η ολική ανάθεση της διοίκησης στον αφανή εταίρο δεν επηρεάζει την εξουσία του εμφανούς εταίρου να συνάπτει συμβάσεις με τους τρίτους και να αναλαμβάνει σχετικές υποχρεώσεις.¹¹⁴ Αυτή η περίπτωση είναι και η συνηθέστερη, κατά την οποία ένας χρηματοδότης και μελλοντικός αφανής εταίρος, είναι πρόθυμος να επενδύσει στην επιχείρηση του εμφανούς εταίρου, μόνο εφόσον ο ίδιος έχει αποφασιστική επίδραση στη διοίκηση της αφανούς εταιρείας που συνιστά με τον εμφανή εταίρο και φορέα της επιχείρησης.¹¹⁵ Χωρίς αμφιβολία, αυτό έχει ως αποτέλεσμα η αφανής εταιρεία να οδηγεί σε μια κυμαινόμενη κανονιστικής πυκνότητας συμβατική σχέση εξάρτησης και εξουσίας του φορέα της επιχείρησης από τον αφανή εταίρο.¹¹⁶ Βέβαια στην περίπτωση που γίνεται αναφορά στην εξωτερική ευθύνη, επικρατεί η άποψη ότι δεν αρκεί ο κανόνας έλλειψης της εξωτερικής ευθύνης, καθώς η διαχείριση μιας αφανούς εταιρείας αναφέρεται στην εν στενή εννοία διαχείριση,¹¹⁷ λόγω του εσωτερικού χαρακτήρα της αφανούς εταιρείας. Βέβαια, αφορά σε πράξεις που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της εταιρικής συνοχής, τη διανομή κερδών και την υλοποίηση των εταιρικών αποφάσεων, ενώ προς τα έξω εξακολουθεί να εμφανίζεται μόνο ο εμφανής εταίρος.¹¹⁸

Επιπρόσθετα, στην περίπτωση αποφασιστικής επιρροής του αφανούς εταίρου στη διαχείριση της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου μέσω της εμφάνισής του στις συναλλαγές, η κρατούσα άποψη υπό το προΐσχυσαν δίκαιο υποστήριζε ότι «

---

¹¹⁴ Η αφανής εταιρεία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 119

¹¹⁵ Ομοίως.

¹¹⁶ Η αφανής εταιρεία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 120

¹¹⁷ Η αφανής εταιρεία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 175.

¹¹⁸ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ.848.

χαρακτήρας αίρεται και συνεπώς προκαλείται η ευθύνη του αφανούς εταίρου και σε εκείνες τις περιπτώσεις που ο ίδιος ο αφανής αναμιγνύεται στην εξωτερική διαχείριση»,¹¹⁹ αξιωνοντας την ανάμειξη στη διαχείριση της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου.¹²⁰ Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη άποψη, η ανάμειξη του αφανούς εταίρου στην εκπροσώπηση της αφανούς εταιρείας, έχει ως αποτέλεσμα την μετατροπή της εσωτερικής εταιρείας, σε εξωτερική με δύο εμφανείς εταίρους.¹²¹ Σύμφωνα με την Αλεξανδρίδου κατά την περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αφανής εταιρεία μεταβάλλεται σε μη δημοσιευμένη στο ΓΕΜΗ Ομόρρυθμη Εταιρεία, επομένως οι πρώην αφανείς εταίροι θα ευθύνονται απεριόριστα και εις ολόκληρον με τον εμφανή εταίρο για τα χρέη της εταιρείας, καθώς εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την ομόρρυθμη εταιρεία.¹²² & ¹²³ Κατά το Μαρίνο, η εξεταζόμενη άποψη συνάγεται από άλλη παρεμφερή άποψη, η οποία δέχεται ότι σε περίπτωση κατά την οποία ο αφανής εταίρος αναμιχθεί στην εξωτερική διαχείριση της εταιρείας υπό την εταιρική επωνυμία, φορέας της οποίας είναι ο εμφανής εταίρος, η εταιρία μεταπίπτει σε άλλο τύπο προσωπικής εταιρείας.¹²⁴ Εν ολίγοις, είναι δυνατόν να εξελιχθεί σε μη δημοσιευμένη ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρεία, οπότε και θα ευθύνεται ο αφανής ως ομόρρυθμος εταίρος...».¹²⁵ Μάλιστα, στην περίπτωση κατά την οποία συμφωνείται με ιδιαίτερες συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ εμφανούς και αφανούς εταίρου, η αποφασιστική επιρροή του τελευταίου στην επιχείρηση του εμφανούς, είναι δυνατόν να συναχθεί ότι η βούληση τους είναι να έχουν μια εξωτερική εταιρεία. Επομένως, από το γεγονός ότι ο αφανής εταίρος συμμετέχει ενεργά στην διαχείριση της ατομικής επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, είναι δυνατόν να συναχθεί η βούληση αυτή. Σε αυτήν την περίπτωση, η παραπάνω θεωρία της ανάμειξης είναι ορθή και δύναται να θεμελιωθεί εξωτερική ευθύνη του αφανούς εταίρου. Ωστόσο, είναι απαραίτητη, και η εμφάνιση τους από κοινού στις συναλλαγές. Μάλιστα, η εμφάνιση και η ενέργεια πράξεων και σύναψη συμβάσεων δρώντας ο ίδιος ως εμφανής εταίρος ή εταίρος ομόρρυθμης εταιρίας, δημιουργώντας την αντίστοιχη παγιωμένη γενικότερη εντύπωση στις συναλλαγές. Η εμφάνιση αυτή

¹¹⁹ Πάνου, ΔικΠΕ τ.2 παρ. 21 αρ. 95, Λιακόπουλος, ΝοΒ 1980 σημ. 41, Ρόκας, ΕΕμπΔ 1994, 237.

¹²⁰ Η αφανής εταιρία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 176.

¹²¹ Αντωνόπουλος, σελ. 350

¹²² Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών 2019, Ε. Αλεξανδρίδου, σελ. 184.

¹²³ Άρθρο 251 παρ. 3 Ν 4072/2012.

¹²⁴ Η αφανής εταιρία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 177.

¹²⁵ Κοτσίρη, ΠτΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 128.

απαιτείται δε να είναι διαρκής και όχι παροδική. Ουσιαστικά, πρόκειται για την περίπτωση ευθύνης εκ φαινομένου δικαίου. Ειδικότερα, όποιος διαμορφώνει στις συναλλαγές την εντύπωση ότι ευθύνεται απεριόριστα, δεν δύναται εκ των υστέρων να επικαλεσθεί την περιορισμένη ευθύνη του. Οι τρίτοι επιβάλλεται να γνωρίζουν και να εμπιστεύονται το φαινόμενο δικαίου, ήτοι να έχουν καλή πίστη ότι η εικόνα της νομικής πραγματικότητας, η οποία σχηματίζεται με βάση τις εξωτερικές, αντικειμενικά περιστάσεις που απαρτίζουν το φαινόμενο δικαίου, είναι ακριβής, αλλιώς δεν προστατεύονται.¹²⁶ Η εν λόγω αντιφατική συμπεριφορά οδηγεί στην εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ. Μάλιστα, η θέση αυτή εναρμονίζεται με τις έννομες συνέπειες από την ευθύνη λόγω φαινομένου δικαίου, ήτοι την εξίσωση του φαινομένου με την πραγματικότητα, αν δηλαδή η εμφανιζόμενη ως υφιστάμενη έννομη σχέση, ιδιότητα, εν προκειμένω εταίρος εξωτερικής εταιρείας, συνέτρεχε.¹²⁷ Κατ' ακολουθίαν, στην ανωτέρω αναλυθείσα περίπτωση είναι δυνατή η εξωτερική ευθύνη του αφανούς εταίρου.

Στην περίπτωση που υπάρχει αποφασιστική επιρροή αφανούς εταίρου στη διαχείριση της επιχείρησης του εμφανούς χωρίς την εμφάνισή του στις συναλλαγές, έχουν διατυπωθεί δύο προσεγγίσεις. Η κρατούσα προσέγγιση είναι εκείνη της «ανάμειξης» και ουσιαστικής επίδρασης του αφανούς εταίρου στη διαχείριση της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου και η άλλη, λιγότερο υποστηριζόμενη, είναι η «τυπική θεωρία».¹²⁸ Σύμφωνα με την πρώτη θεωρία, όταν ο αφανής εταίρος συμμετέχει κατά τρόπο αποφασιστικό στην πορεία των εταιρικών υποθέσεων πρέπει να έχει την ίδια μεταχείριση έναντι των τρίτων, όπως και ο εμφανής.¹²⁹ Η θέση αυτή πηγάζει από την δικαιοπολιτική αρχή της σύμπλευσης της εξουσίας και της ευθύνης, η οποία αποτελεί και την απώτερη *ratio* του άρθρου 278 παρ. 2 στην ετερόρρυθμη εταιρία. Όποιος ασκεί εξουσία επιβάλλεται να έχει και την ανάλογη ευθύνη. Κρίσιμη υπό την προσέγγιση αυτή φαίνεται η θέση ότι η συμβατική συνολολόγηση ουσιαστικών δικαιωμάτων διοίκησης στον αφανή εταίρο είναι ο λόγος της ευθείας εξωτερικής ευθύνης του και όχι η οργανική θέση του στην επιχείρηση του εμφανούς.¹³⁰ Σε αντίθεση με την θεωρία της ανάμειξης, η τυπική θεωρία, η οποία και μειοψηφεί,

¹²⁶ Η αφανής εταιρία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 179.

¹²⁷ Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ.848

¹²⁸ Η αφανής εταιρία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 178.

¹²⁹ Κοτσίρης, ΠτΔ ο.π., σελ. 128

¹³⁰ Η αφανής εταιρία, 2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 179.

υποστηρίζει ότι «δεν υπάρχει καμία περίπτωση ευθύνης του αφανούς εταίρου».¹³¹ Το επιχείρημα της θεωρίας αυτής στηρίζεται στο ότι αποκλειστικά και μόνο κρίσιμη είναι η τυπική θέση του αφανούς εταίρου, κρίνοντας αδιάφορο αν υπάρχει ανάμειξη του στη διαχείριση ή όχι της αφανούς εταιρείας και της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου.¹³² Η θέση αυτή ενισχύεται από την γραμματική διατύπωση του άρθρου 287, σύμφωνα με το οποίο έναντι των τρίτων ευθύνεται «μόνον» ο εμφανής εταίρος». Ο νομοθέτης με τη θέσπιση της αφανούς εταιρείας, δηλαδή μιας εσωτερικής εταιρείας, αποδέχθηκε την αποφυγή της ενδεχόμενης εξωτερικής ευθύνης του αφανούς εταίρου με βάση το εταιρικό δίκαιο. Αν γινόταν δεκτή η θεωρία της ανάμειξης τότε θα δημιουργούταν μια τεράστια ανασφάλεια δικαίου, καθώς νομικά κρίσιμη θα ήταν η κατανομή των εξουσιών μεταξύ των εταίρων και όχι η εμφάνιση έναντι των τρίτων. Το δικαστήριο θα έπρεπε να προσδιορίσει το μέτρο της επιρροής στη διαχείριση της αφανούς εταιρείας που θα ήταν ικανό να «ενεργοποιήσει» την εξωτερική ευθύνη του αφανούς εταίρου και την εξίσωσή του με τον εμφανή εταίρο. Η έκταση και η ένταση της ανάμειξης είναι στοιχεία διάχυτα και θα υπήρχε αντικειμενική δυσκολία στην οριοθέτηση της ευθύνης κάθε φορά. Για το λόγο αυτό, για την ασφάλεια δικαίου, ορθότερο φαίνεται να εφαρμόζεται η τυπική θεωρία που αναγνωρίζει την έλλειψη της εξωτερικής ευθύνης του αφανούς εταίρου ασχέτως της επιρροής που εκείνος ασκεί στη διαχείριση, με σκοπό τη θωράκιση της ασφάλειας δικαίου.

Σχετικά με την εξωτερική ευθύνη του αφανούς εταίρου εκτός του εταιρικού δικαίου υπάρχουν οι περιπτώσεις στις οποίες οι αξιώσεις των τρίτων έναντι του αφανούς εταίρου προέρχονται από λόγους εκτός του εταιρικού δικαίου. Απαιτείται δηλαδή μια επιπρόσθετη συμπεριφορά του αφανούς εταίρου, ανεξάρτητα από την εταιρική του συμμετοχή. Η εξωτερική του ευθύνη θα εδράζεται σε εξωτερικές εταιρικές νομικές βάσεις, όπως θα συνέβαινε με κάθε τρίτο, εκτός εταιρείας. Δεν είναι δυνατόν να αποκλεισθεί η ευθύνη του αφανούς εταίρου έναντι τρίτων, όταν ο ίδιος ο αφανής εταίρος αναλαμβάνει την ευθύνη με σύμβαση. Τέτοιες περιπτώσεις είναι η σύμβαση εγγύησης σύμφωνα με το άρθρο 847 και επόμενα του ΑΚ με την οποία ο αφανής εταίρος αναλαμβάνει απέναντι στο δανειστή την ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή, η σύμβαση αναδοχής χρέους όπως ορίζεται στα άρθρα 471

---

¹³¹ Ρόκας, σελ 180, Ψυχομάνης σελ 172, 178.

¹³² Ομοίως.

επόμενα ΑΚ με την οποία ο αφανής εταίρος υπεισέρχεται στην θέση του οφειλέτη - εμφανούς εταίρου αναλαμβάνοντας το χρέος του. Παράλληλα υφίσταται ευθύνη του αφανούς εταίρου όταν αυτός ενεργεί παράνομα και υπαίτια έναντι τρίτων.¹³³ Μια αδικοπρακτική περίπτωση συνιστά και εκείνη κατά την οποία, η ίδια η εταιρική σύμβαση υλοποιεί μια συμφωνία που κατά αντικείμενο ή αποτέλεσμα περιορίζει τον ανταγωνισμό¹³⁴ λόγω χάριν εισάγει απαγορευμένες απαγορεύσεις ανταγωνισμού μεταξύ αφανούς και εμφανούς εταίρου, αμφοτέρως εμπορικές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση αυτή ο αφανής εταίρος θα ευθύνεται έναντι των τρίτων, όπως λόγω της απαγορευμένης συμπράξεως, σε αποζημίωση¹³⁵. Αδικοπρακτική έκφανση ευθύνης συνιστά και το άρθρο 127 του Νέου ΠτΚ (Ν. 4738/2020), στην περίπτωση όπου ο αφανής εταίρος, ο οποίος έχει συστήσει αφανή εταιρεία με εμφανή εταίρο ανώνυμη εταιρεία, με ειδική συμβατική πρόβλεψη λειτουργεί ως de facto εταιρικός διοικητής¹³⁶ Θα πρέπει να επισημανθεί και η περίπτωση όπου ο εμφανής εταίρος, έχων περιουσία, χρησιμοποιεί συνειδητά ως παρένθετο πρόσωπο τον εμφανή εταίρο, πρόσωπο χωρίς περιουσία με κατ' επίφαση φερεγγυότητα, για να βλάψει ή να εξαπατήσει τρίτους συναλλασσόμενους με τον εμφανή εταίρο· συγχρόνως δε στην εσωτερική μεταξύ τους σχέση έχει περιορίσει την ευθύνη του σε εισφορά η ποσό, το οποίο είναι εντελώς δυσανάλογο κατά έκταση και κίνδυνο σε σχέση με τις συναλλαγές και τον κίνδυνο που ανέλαβε κατά τις οδηγίες του ο εμφανής εταίρος. Αυτή θα ήταν η σπάνια περίπτωση, όπου με τη βοήθεια του άρθρου 281 ΑΚ, με συνδυασμό αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων επιτυγχάνεται όχι η « άρση της νομικής προσωπικότητας», η οποία φυσικά ελλείπει στην αφανή εταιρεία,¹³⁷ αλλά η ευθύνη του αφανούς εταίρου ευθυνόμενου πλέον από κοινού και εις ολόκληρον με τον εμφανή εταίρο. Επομένως, ισοδυναμεί με μοναδική περίπτωση κατάχρησης του εταιρικού τύπου της αφανούς εταιρίας. Περαιτέρω, σε δικονομικό πλαίσιο, σε περίπτωση προσεπίκλησης του αφανούς εταίρου από τον εμφανή εταίρο σε δίκη με τρίτο, ο αφανής δεν λαμβάνει τη θέση δικονομικού εγγυητή. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 88 ΚΠολΔ, ο ενάγων, ο εναγόμενος και όποιος άσκησε κύρια παρέμβαση έχουν δικαίωμα να προσεπικαλέσουν στη δίκη εκείνους

¹³³ ΕφΠατρ 600/2003 ΕΕΔ,3 (2003), σελ. 866 επ.

¹³⁴ άρθρο 1 ν. 3959/2011

¹³⁵ Η αφανής εταιρία,2020, Μ.-Θ. Μαρίνος, σελ. 190-191.

¹³⁶ Ομοίως.

¹³⁷ άρθρο 285 παρ. 2

από τους οποίους έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν αποζημίωση σε περίπτωση ήττας. Σε περίπτωση, λοιπόν, προσεπίκλησης του αφανούς εταίρου ως δικονομικού εγγυητή από τον εναγόμενο εμφανή εταίρο, αυτή θα απορριφθεί γιατί δεν είναι νόμιμη η προσεπίκλησή του διότι το δικαίωμα του εναγόμενου δεν πηγάζει από το νόμο, αλλά από τη μεταξύ τους συμβατική σχέση.¹³⁸

7.3 Υποχρεώσεις, δικαιώματα, συμμετοχή και ευθύνη του εμφανούς εταίρου.

Όπως σημειώθηκε ανωτέρω, παρόλο που ο αφανής εταίρος έχει πάντοτε υποχρέωση εισφοράς, αυτό δεν είναι δυνατό να ισχύσει άνευ εταίρου και για τον εμφανή, κυρίως για τον λόγο ότι κύρια υποχρέωση του δεύτερου είναι η εξ ολοκλήρου και κατά αποκλειστικότητα άσκηση της, υπό την ευρεία έννοια, διαχείρισης, συμβάλλοντας κατά αυτό τον τρόπο στον κοινό εταιρικό σκοπό. Λόγω του ότι ο εμφανής εταίρος μόνο εκείνος συναλλάσσεται με τρίτους και μάλιστα ιδίω ονόματι, η έκταση της ευθύνης του είναι ευρύτερη. Ειδικότερα, η ευθύνη του εμφανούς εταίρου απέναντι στους τρίτους είναι προσωπική και απεριόριστη, όμως όχι και εις ολόκληρον, φέρει ευθύνη δε με το σύνολο της περιουσίας του. Συνεπώς η ευθύνη του εμφανούς εταίρου παρομοιάζεται με την ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου. Επιπρόσθετα, τυχόν συμβατικές ρήτρες μεταξύ των εταίρων και οι οποίες παρεκκλίνουν από την ευθύνη του εμφανούς εταίρου, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 287 θεωρούνται άκυρες. Επιπλέον, εάν για οποιαδήποτε πράξη απαιτείται προγενέστερη έγκριση του αφανούς εταίρου, αυτό δεν επηρεάζει το κύρος αυτής έναντι του συναλλασσόμενου τρίτου.¹³⁹ Ακόμη, είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι υπέχει υποχρέωση λογοδοσίας και υποχρέωση πληροφόρησης έναντι του αφανούς εταίρου τόσο κατά το στάδιο λειτουργίας της εταιρείας όσο και το στάδιο διακανονισμού των εταιρικών σχέσεων που ακολουθεί τη λύση της εταιρείας, ενώ απαγορεύεται ρητά να διενεργεί πράξεις ανταγωνισμού.¹⁴⁰

8. Λύση αφανούς εταιρείας – Εκκαθάριση

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση σχετικά με τη λύση της αφανούς εταιρείας, μέσα από τη διαδικασία της εκκαθάρισης. Στην περίπτωση κατά την οποία η αφανής εταιρεία έχει συσταθεί για ορισμένο χρονικό διάστημα λύνεται με το

---

¹³⁸ ΕφΑΘ 6465/2009.

¹³⁹ Μαρίνο, ΔικΠροσΕτ, άρ.287, υποσημ.5

¹⁴⁰ ΜΠρΠατρ 2/2019

πέραςμα του χρόνου αυτού ή με καταγγελία, νωρίτερα, αλλά μόνο αν συντρέχει σπουδαίος λόγος, κάτι το οποίο κρίνεται δικαστικώς. Βέβαια, εάν η εταιρεία καταγγελθεί χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος, ο καταγγέλλων οφείλει να αποζημιώσει τους υπόλοιπους.

Στην περίπτωση κατά την οποία η αφανής εταιρεία έχει συσταθεί για αόριστη χρονική διάρκεια, η λύση της προκαλείται μεταξύ άλλων με καταγγελία, με το θάνατο ή τη δικαστική συμπαράσταση οποιουδήποτε εταίρου, με την πτώχευση του εμφανούς εταίρου ή με ομόφωνη απόφαση όλων των εταίρων. Στη συνέχεια, ακολουθεί η εκκαθάριση της αφανούς εταιρείας. Η διαδικασία της εκκαθάρισης πραγματοποιείται από τον εμφανή εταίρο και συνίσταται στην απόδοση στον αφανή εταίρο της αξίας της συμμετοχής του, μειωμένης κατά τις ζημίες που του αναλογούν. Βέβαια, η κατά χρήση εισφορά του αφανούς εταίρου επιστρέφεται αυτούσια. Αρχικά, κατά τη διαδικασία της εκκαθάρισης εξοφλούνται τα χρέη της εταιρείας σε τρίτους, έπειτα τα χρέη μεταξύ των εταίρων και κατόπιν επιστρέφονται οι εισφορές.

Η λύση της εταιρείας αποτελεί εκείνη τη νομική κατάσταση κατά την οποία το νομικό πρόσωπο παύει την παραγωγική του λειτουργία με σκοπό την περάτωση του. Υπό το πρίσμα του προϊσχύσαντος δικαίου, η ρύθμιση της λύσης της αφανούς εταιρείας, γινόταν δεκτό ότι προέκυπτε από τα άρθρα 47 έως 50 του ΕμπΝ, με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα περί λύσης της αστικής εταιρείας, συγκεκριμένα στα άρθρα 765 έως 776 ΑΚ.¹⁴¹ Πλέον, η λύση της ιδιάζουσας αυτής μορφής προσωπικής εταιρείας προβλέπεται ρητά στο άρθρο 291 του Ν. 4072/2012, σύμφωνα με το οποίο «η αφανής εταιρία λύνεται στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον Αστικό Κώδικα», ενώ και η αιτιολογική έκθεση του εξεταζόμενου εν λόγω Νόμου καθιστά ξεκάθαρη την πρόθεση του νομοθέτη να αποστασιοποιηθεί από τις διατάξεις του Νόμου που ρυθμίζουν τις άλλες μορφές προσωπικών εταιρειών, όπως είναι η ομόρρυθμη¹⁴² και η ετερόρρυθμη¹⁴³ εταιρεία, αφού οι εν λόγω διατάξεις αποσκοπούν κυρίως στην διατήρηση της επιχείρησης, γεγονός που δεν ισχύει στην αφανή εταιρεία. Σε κάθε περίπτωση οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τη λύση της αφανούς εταιρείας αποτελούν στο μεγαλύτερο μέρος τους ενδοτικό δίκαιο, γεγονός που έχει ως πρακτική συνέπεια, ότι η εταιρική

---

¹⁴¹ Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017,σελ 869.

¹⁴² άρθρα 259 επ. ΑΚ.

¹⁴³ άρθρα 281 επ. ΑΚ.

σύμβαση ενδέχεται να περιλαμβάνει και άλλους λόγους λύσης, εφαρμογή άλλων διατάξεων πέραν των περιπτώσεων που προβλέπονται από τον Αστικό Κώδικα ή πρόβλεψη να λαμβάνουν οι εταίροι απόφαση για τη λύση της, ομόφωνα ή κατά πλειοψηφία οποτεδήποτε.¹⁴⁴

Οι βασικότεροι λόγοι λύσης της αφανούς εταιρείας θα αναφερθούν επιγραμματικά και είναι οι εξής: η παρέλευση του χρόνου διάρκειας της εταιρείας, η πραγματοποίηση ή αδυναμία πραγματοποίησης του εταιρικού σκοπού, η επέλευση γεγονότων που αφορούν στο πρόσωπο των εταίρων, όπως λόγου χάριν η δικαστική συμπαράσταση εταίρου ή η κήρυξη πτώχευσης εταίρου, και τέλος, η λύση της εταιρείας με καταγγελία.

8.1 Υποχρεώσεις και ευθύνη κατά την εκκαθάριση

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το θέμα της εκκαθάρισης της αφανούς εταιρείας ρυθμίστηκε νομοθετικά για πρώτη φορά στο άρθρο 291 του Ν. 4072/2012. Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του εξεταζόμενου άρθρου «τη λύση ακολουθεί η εκκαθάριση»,¹⁴⁵ ενώ η δεύτερη παράγραφος έρχεται να ξεκαθαρίσει το πλαίσιο αναφορικά με τη φύση της εκκαθάρισης στην αφανή εταιρεία και να προσδιορίσει ότι τελικά αυτή «συνίσταται στην απόδοση στον αφανή εταίρο της αξίας της συμμετοχής του, μειωμένης κατά τις ζημίες που του αναλογούν».¹⁴⁶

8.2. Ο χαρακτήρας της εκκαθάρισης υπό τον Ν. 4072/2012

Ο βασικότερος προβληματισμός που απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί τη νομολογία είναι το εάν το στάδιο της εκκαθάρισης είναι υποχρεωτικό για να περατωθεί η αφανής εταιρεία ή είναι δυνατόν να παραληφθεί με συμφωνία όλων των εταίρων. Η ανωτέρω απορία γεννάται τόσο από την παρ.1 του άρθρου 291 όσο και από την παρ. 2 του ίδιου εξεταζόμενου άρθρου, καθώς η διατύπωση τους φαίνεται να έχει απόλυτο χαρακτήρα σε αντίθεση με άλλες διατάξεις, οι οποίες παραπέμπουν και στην προβλεπόμενη εταιρική συμφωνία.¹⁴⁷ Επιπλέον, κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι η λύση και η εκκαθάριση στην αφανή εταιρεία

¹⁴⁴ Αλεξανδρίδου, Δίκαιο εμπορικών εταιριών - Προσωπικές και Κεφαλαιουχικές εταιρίες, Αθήνα, 2012, σ. 6.

¹⁴⁵ Σ. Κόκκινος, Ο νόμος 4072/2012 και το εταιρικό δίκαιο- η αφανής εταιρία και η κοινοπραξία αντιμέτωπες με τον νομοθέτη, Αρμ 8 (2013), σελ.1 450 & Σ. Ταλιαδούρος, Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την αφανή εταιρία – μεταβολές που επήλθαν με τον Ν 4072/2012, ΔΕΕ, 7 (2016), σελ 879

¹⁴⁶ Ν. Ρόκα, Εμπορικές Εταιρίες, 7η έκδοση, 2012, Αθήνα, σελ. 176 και 107, ΑΠ 1324/07, ΔΕΕ 2007, σελ. 1297, ΑΠ 362/08, 749/12, ΕΕμπΔ 2009, 61 παρατ. Αλεξανδροπούλου, 2012, σελ 633.

¹⁴⁷ Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017. σελ 876

αποτελούν στην ουσία μια ενιαία πράξη, σε αντίθεση με τις λοιπές προσωπικές εταιρείες που λαμβάνουν συμπληρωματικό χαρακτήρα.¹⁴⁸ Επομένως, η αφανής εταιρεία δεν τροποποιεί τον εταιρικό της σκοπό κατά τη φάση της εκκαθάρισης της, η εταιρική συμμετοχή εξαφανίζεται και τα εταιρικά δικαιώματα δεν έχουν πλέον υπόσταση.¹⁴⁹

8.3. Οι υποχρεώσεις και ευθύνη του εκκαθαριστή

Σύμφωνα με το άρθρο 291 παρ. 2 εδ. α' «η εκκαθάριση της αφανούς εταιρείας διενεργείται από τον εμφανή εταίρο», ωστόσο, εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση πτώχευσης του εμφανούς εταίρου, οπότε στην περίπτωση αυτή την εκκαθάριση αναλαμβάνει ο σύνδικος πτώχευσης.¹⁵⁰ Ο εμφανής εταίρος αναλαμβάνει την διαδικασία της ολοκλήρωσης της εταιρείας. Ο εκκαθαριστής - εμφανής εταίρος, βάσει του άρθρου 291 παρ. 3 του Ν. 4072/2012, έχει υποχρέωση λογοδοσίας στον αφανή εταίρο ή στους υπόλοιπους αφανείς εταίρους, αν υπάρχουν, κατά τη λήξη κάθε ημερολογιακού εξαμήνου, παρέχοντας σε αυτούς αναλυτικά όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την πορεία των εργασιών της εκκαθάρισης,¹⁵¹ με την έκθεση των αιτίων που ενδεχομένως να εμπόδισαν την περάτωσή της.¹⁵² Η πρακτική αξία της εκκαθάρισης είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο για τον αφανή εταίρο, ο οποίος δεν παρεμβαίνει στη διαχείριση της εταιρείας όσο και για το στάδιο της εκκαθάρισης σε ένα γενικότερο πλαίσιο. Για την αντικειμενική και πιο διαφανή ενημέρωση του αφανούς εταίρου, ο εκκαθαριστής εμφανής εταίρος οφείλει να τηρεί όλα τα λογιστικά βιβλία, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία και να προχωρεί στη σύνταξη οικονομικών καταστάσεων για την ολοκλήρωση της υποχρέωσης λογοδοσίας, που υπέχει έναντι του αφανούς εταίρου. Σε κάθε στάδιο της εκκαθάρισης γίνεται δεκτό ότι ο αφανής εταίρος δύναται να ασκήσει κατά του εμφανούς εταίρου αγωγή λογοδοσίας, η οποία θα εκδικαστεί κατά τις ειδικές διατάξεις των άρθρων περί λογοδοσίας, όπως προβλέπεται στα άρθρα 473 επ. του

¹⁴⁸ Μ. – Θ. Μαρίνος, ΕλλΔνηο.π. σελ.330, και Β. Αντωνόπουλο, Δίκαιο προσωπικών εταιριών, 5η εκδ., 2016, σελ 373, ΑΠ 749/2012, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 4240/2012 ΤΝΠ -ΝΟΜΟΣ

¹⁴⁹ Μ. – Θ. Μαρίνο, ΕλλΔνηο.π. σελ.332

¹⁵⁰ Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 877

¹⁵¹ Ε. Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών – Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες», 4η έκδοση, Αθήνα, 2012, σελ. 213

¹⁵² Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ 878

ΚΠολΔ.¹⁵³ Η εκκαθάριση θα καταλήξει σε ένα χρηματικό ποσό, το οποίο θα καταβληθεί από τον εμφανή εταίρο στον αφανή, σύμφωνα με τον ισολογισμό εκκαθάρισης, που καταρτίζει ο πρώτος.¹⁵⁴ Επιπλέον, γίνεται δεκτό ότι πέραν της ανωτέρω συνοπτικής ειδικότερης ρύθμισης που προβλέπεται στο Νόμο 4072/2012, στη διαδικασία εκκαθάρισης της αφανούς εταιρείας λαμβάνουν χώρα συμπληρωματικά και οι διατάξεις των άρθρων του Αστικού Κώδικα, ήτοι τα άρθρα 777 έως 783, τα οποία δεν αντίκεινται στον εσωτερικό χαρακτήρα αυτής, κατά παραπομπή της διάταξης του άρθρου 285 παρ. 3 του Ν. 4072/2012. Καταληκτικά, υποστηρίζεται ότι λόγω της άμεσης περάτωσης της εταιρείας, ο εμφανής εταίρος διενεργεί τις μετέπειτα πράξεις για δικό του λογαριασμό και ρευστοποιεί ή εκποιεί τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησής του, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, και παράλληλα ο αφανής συνεταιίρος του, με εξαίρεση τις εκκρεμείς συμβάσεις, παύει να συμμετέχει στα επιχειρηματικά αποτελέσματα της ανωτέρω εταιρείας.¹⁵⁵ Στην περίπτωση κατά την οποία ο εμφανής εταίρος, εφόσον έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της εκκαθάρισης, και η εισφορά του αφανούς εταίρου διαφεύγει και διατηρείται, οφείλει να την επιστρέψει. Στην περίπτωση που, παρά ταύτα, ο εμφανής εταίρος δεν αποδίδει την εισφορά του αφανούς, τότε διαπράττει το αδίκημα της υπεξαίρεσης,¹⁵⁶ αφού ιδιοποιείται παράνομα την εισφορά, η οποία στόχευε στη λειτουργία και την επίτευξη του στόχου της αφανούς εταιρείας.

8.4. Οι υποχρεώσεις και η ευθύνη του αφανούς εταίρου.

Κατά τη διαδικασία της εκκαθάρισης, στο πλαίσιο διακανονισμού των εταιρικών σχέσεων, θα διενεργηθεί διανομή, μεταξύ των εταίρων, της περιουσιακής ομάδας που διαμορφώθηκε από την εκδήλωση της κοινής τους δραστηριότητας.¹⁵⁷ Πλην όμως, η εκκαθάριση ως διακανονισμός είναι δυνατόν να καταλήξει σε αρνητική αξία για τον αφανή εταίρο, με αποτέλεσμα αντί για τα κέρδη, οι ζημίες που αντιστοιχούν στο ποσοστό του, να είναι μεγαλύτερες από την αξία συμμετοχής του.¹⁵⁸ Μάλιστα, υποστηρίζεται η άποψη ότι στην ενδεχόμενη περίπτωση, στην

¹⁵³ Γ. Σχοινοχωρίτη, Η αφανής εταιρία, η κοινοπραξία και η αστική εταιρία με νομική προσωπικότητα μετά τον ν. 4072/2012, ΕλλΔνη 6 (2014), σελ 1611

¹⁵⁴ Μ. – Θ. Μαρίνος, ΕλλΔνη, σελ.330

¹⁵⁵ Μ. – Θ. Μαρίνο, ΕλλΔνη, σελ.333

¹⁵⁶ ΜΕΦ Πατρών 307/2018.

¹⁵⁷ Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ 874 και Γ. Σχοινοχωρίτη, Η αφανής εταιρία, η κοινοπραξία και η αστική εταιρία με νομική προσωπικότητα μετά τον ν. 4072/2012, ΕλλΔνη 6 (2014), σελ 1611

¹⁵⁸ Μ. – Θ. Μαρίνο, ΕλλΔνη, σελ.336

οποία η αξία των ζημιών της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου υπερκαλύπτει την αξία συμμετοχής του, ο αφανής εταίρος καλείται να καταβάλει επιπροσθέτως το ποσό των ζημιών που του αναλογεί. Μάλιστα, ο εμφανής εταίρος έχει το δικαίωμα να το αναζητήσει από τον αφανή εταίρο και με αυτοτελή αγωγή.¹⁵⁹

8.5. Πτώχευση εμφανούς και αφανούς εταίρου.

Όπως αναλύεται ανωτέρω, η αφανής εταιρεία δεν αποκτά νομική προσωπικότητα με αποτέλεσμα να μην έχει και πτωχευτική ικανότητα. Μόνον ο εμφανής εταίρος γίνεται έμπορος, ως ασκών στο όνομά του εμπορική δραστηριότητα, και αυτός μόνο δύναται να κηρυχθεί σε πτώχευση.¹⁶⁰ Η κήρυξη δε της πτώχευσης επιφέρει τη λύση της εταιρείας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 775 ΑΚ. Κατά μία άποψη, ο αφανής εταίρος θα δύνατο να βαρύνεται με τις δυσμενείς συνέπειες της εμπορικότητας και να έχει πτωχευτική ικανότητα, ενώ έχει επιδιώξει μέσω του εμφανούς εταίρου να αποφύγει προσωπική ευθύνη για ζημία των πιστωτών του, όπως γίνεται δεκτό για την περίπτωση του κρυπτόμενου εμπόρου σε σχέση με το παρένθετο πρόσωπο.¹⁶¹ Η περίπτωση της πτώχευσης του αφανούς εταίρου δεν ρυθμίζεται, καθώς η εισφορά του και η συμμετοχή του δεν δημιουργεί κοινή εταιρική περιουσία. Σύμφωνα με το άρθρο 292 παρ. 1 σε περίπτωση πτώχευσης του εμφανούς εταίρου, ο αφανής είναι δυνατόν να αναγγελθεί ως πτωχευτικός πιστωτής για την καταβληθείσα εισφορά του και για τα τυχόν υπολειπόμενα κέρδη από την εμφανή εταιρεία.¹⁶² Η κήρυξη σε πτώχευση του εμφανούς εταίρου καταλαμβάνει το σύνολο της περιουσίας του κατά το χρόνο κήρυξης της πτώχευσης, με αποτέλεσμα να αποκτάται ενδιαφέρον και για την εισφορά του αφανούς εταίρου.¹⁶³ Εάν η εισφορά του αφανούς εταίρου συνίσταται σε εργασία ή χρήση πράγματος, με αποτέλεσμα να μη δύναται να απαιτηθεί, θα αποχωριστεί το πράγμα.¹⁶⁴ Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η εξεταζόμενη ρύθμιση διαφοροποιεί νομικά τη θέση του αφανούς εταίρου από εκείνη των εταίρων άλλων εμπορικών εταιριών, οι οποίοι υπέχουν ευθύνη έναντι των δανειστών.¹⁶⁵ Βέβαια, ως πτωχευτικός πιστωτής, ο αφανής

¹⁵⁹ Μ – Θ. Μαρίνο, ΕλλΔνη,σελ. 336

¹⁶⁰ Σ. Ψυχομάνης, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3η έκδοση, 2018

¹⁶¹ Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 880.

¹⁶² Μαρίνος, Η αφανής εταιρία, 2020, σελ. 244.

¹⁶³ Blaurock, 17.6. Groh, DB 2004, σελ. 668.

¹⁶⁴ Μαρίνος, Η αφανής εταιρία, 2020, σελ. 248.

¹⁶⁵ Ρόκας, σελ. 177.

εταίρος, διαθέτει όλες εκείνες τις εξουσίες και τους περιορισμούς που προβλέπονται στον Πτωχευτικό Κώδικα.¹⁶⁶ Αν ο αποχωρισμός είναι αδύνατος δικαιούται να συμμετάσχει στην πτωχευτική διαδικασία ως πτωχευτικός πιστωτής, με βάση την αξία του αντικειμένου.¹⁶⁷ Ωστόσο, στην περίπτωση που ο εμφανής εταίρος αφού προβλέψει και ενώ αντιλαμβάνεται την επερχόμενη οικονομική αφερεγγυότητα, προβεί στην επιστροφή της εισφοράς του αφανούς εταίρου, πριν την κήρυξη της πτώχευσης, τότε αυτή ελέγχεται ως καταδολιευτική και δύναται να ανακληθεί από το σύνδικο ή έπειτα από αίτηση τρίτου πιστωτή, προς τον σύνδικο, που έχει έννομο συμφέρον, και να συμπεριληφθεί στην πτωχευτική περιουσία. Η διάταξη του άρθρου 292 παρ. 1 αναφέρεται στην τυπική μορφή μιας αφανούς εταιρείας, όπου εντός του πλαισίου της επιχειρηματικής δραστηριότητας του εμφανούς εταίρου εντάσσεται και η επιμέρους δράση της αφανούς εταιρείας, παρουσιάζεται κενό, ωστόσο, στην περίπτωση κατά την οποία ο αφανής εταίρος δεν περιορίζεται στο ρόλο του απλού χρηματοδότη της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, αλλά συμμετέχει ενεργά και διαμορφώνει δραστικά την επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρείας.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 292, «αν ο αφανής εταίρος δεν κατέβαλε την εισφορά του, οφείλει να την καταβάλει στην πτωχευτική περιουσία, στο μέτρο που απαιτείται για την κάλυψη της ζημίας που του αναλογεί. Καταβολή της εισφοράς που συνίσταται σε εργασία ή σε χρήση πράγματος δεν απαιτείται», στην περίπτωση αυτή ο αφανής εταίρος εμφανίζεται ως πτωχευτικός δανειστής. Η εξεταζόμενη διάταξη υιοθετεί τη διατύπωση του άρθρου 236 παράγραφος 2 του γερμανικού HGB.¹⁶⁸ Πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση πτώχευσης του εμφανούς εταίρου και λύσης της εταιρείας, ο αφανής εταίρος, που δεν κατέβαλε την εισφορά του απαλλάσσεται μελλοντικά από την υποχρέωση καταβολής της, στο βαθμό που αυτή υπερκαλύπτει τις ζημίες που του αναλογούν. Αντίθετα εξακολουθεί να οφείλει στην πτωχευτική περιουσία το ποσό της ζημίας που του αναλογεί, το οποίο έχει τη μορφή μιας εκ των υστέρων καταβολής εισφοράς.¹⁶⁹ Η ζημία που του αναλογεί θα αναφέρεται στα λειτουργικά αποτελέσματα της αφανούς εταιρείας και όχι το σύνολο της επιχειρηματικής

---

¹⁶⁶ Άρθρα 96 επ. ΠτΚ.

¹⁶⁷ Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 880

¹⁶⁸ Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 882

¹⁶⁹ Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 882.

δραστηριότητας του πτωχέυσαντα εμφανούς εταίρου και δεν περιλαμβάνει τυχόν ζημίες, οι οποίες να προκύπτουν μετά την έναρξη της πτωχευτικής διαδικασίας. Για να προσδιοριστεί το μέτρο της ζημίας που αναλογεί στον αφανή εταίρο χρησιμοποιείται ο κανόνας του άρθρου 289 παρ. 2 του Ν. 4072/2012 που αφορά στη συμμετοχή του αφανούς εταίρου στις ζημίες κατά τα ίδιο ποσοστό με τα κέρδη, εφόσον δεν υπάρχει διαφορετική συμφωνία. Παρόλα αυτά, εφόσον έχει συμφωνηθεί ρητά, το ύψος της ζημίας, δεν γίνεται να υπερβαίνει την αξία της εισφοράς, ενώ ελλείψει ρητής συμφωνίας πρέπει να ερευνηθεί εάν θα ισχύσει ο κανόνας της ισομοιρίας που προβλέπεται από τον Αστικό Κώδικα ή η συμμετοχή στις ζημίες θα είναι ανάλογη του ποσού της εισφοράς του.

Εν ολίγοις, η πτώχευση του εμφανούς εταίρου οδηγεί αναπόφευκτα στη λύση της αφανούς εταιρείας. Συγκεκριμένα, το ρόλο του εκκαθαριστή για το διακανονισμό των εταιρικών υποθέσεων στην περίπτωση της πτώχευσης, αναλαμβάνει ο σύνδικος και όχι ο εμφανής εταίρος που πτώχευσε, με αποτέλεσμα να υπάρχει απόκλιση από τη διάταξη του 291. Συγκριτικά, στο γερμανικό δίκαιο η εκκαθάριση των εταιρικών δοσοληψιών για εταιρίες χωρίς νομική προσωπικότητα λαμβάνει χώρα ανεξάρτητα από την πτωχευτική διαδικασία.¹⁷⁰

Αναγκαίο να αναφερθεί το γεγονός ότι δεν αποκλείεται ο αφανής εταίρος να κηρυχθεί σε πτώχευση στο πλαίσιο της δραστηριότητας του άσχετης με την αφανή εταιρεία. Το αν η πτώχευση αυτή επιφέρει τη λύση της εταιρείας θα ερευνάται κάθε φορά. Η κήρυξη σε πτώχευση του αφανούς εταίρου θα έχει ως συνέπεια καταρχήν τη λύση της εταιρείας, εκτός από την περίπτωση εκείνη που θα υπάρχουν περισσότεροι αφανείς εταίροι και είναι δυνατόν να συμφωνηθεί η συνέχιση της εταιρείας μεταξύ των λοιπών εταίρων, όπως ορίζεται στο άρθρο 775 περ. β' ΑΚ.¹⁷¹ Η εφαρμογή του κανόνα της λύσης της εταιρείας εν προκειμένω στηρίζεται όχι τόσο στην ομοιότητα μεταξύ αφανούς και αστικής εταιρείας, όσο στην ανάγκη, προς όφελος των πιστωτών, ταχείας εκκαθάρισης της συμμετοχής του αφανούς εταίρου στην αφανή εταιρεία, με ό,τι αυτή περιλαμβάνει, και της ένταξής της στην πτωχευτική περιουσία.¹⁷²

¹⁷⁰ Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 881.

¹⁷¹ Blaurock, 17.105, Schmidt/MunchenerKommentarHGB, παρ. 236 αρ. 43, PolzerσεMunchHdb.KG, παρ. 93, αρ. 38.

¹⁷² Σ. Σταυρίδου, σε ΔικΠροσΕτ 2017, σελ. 884 και την εκεί παραπομπή σε Schmidt.

9. Ασφαλιστική και φορολογική αντιμετώπιση αφανούς εταιρείας

Παρόλο που ήδη αναφέρθηκε η λύση και η διαδικασία εκκαθάρισης της αφανούς εταιρείας, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί η ασφαλιστική και φορολογική αντιμετώπιση που λαμβάνει η εξεταζόμενη μορφή εταιρείας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 45 του Ν. 4172/2013, οι αφανείς εταιρείες θεωρούνται υποκείμενα του φόρου και κατ' επέκταση υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων. Ειδικότερα, υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος οι κοινωνίες αστικού δικαίου, οι αστικές κερδοσκοπικές ή οι μη κερδοσκοπικές εταιρείες, οι συμμετοχικές ή οι αφανείς, εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα. Σύμφωνα, με τον εν λόγω Νόμο αναγνωρίζεται η ύπαρξη αφανών εταιρειών κατηγοριοποιώντας αυτές στις περιπτώσεις των «νομικών οντοτήτων». Εντούτοις, δεδομένου ότι η αφανής εταιρεία συναλλάσσεται με τρίτους μέσω του εμφανούς εταίρου αυτός είναι και ο μοναδικός εταίρος, ο οποίος ευθύνεται έναντι της φορολογικής διοίκησης και για λογαριασμό της αφανούς εταιρείας. Περαιτέρω, προς επίρρωση των παραπάνω από καμία φορολογική διάταξη δεν προβλέπεται αναγνώριση κερδών στο όνομα του αφανούς εταίρου, ούτε και καμία φορολογική υποχρέωση του τελευταίου. Επομένως, ο αφανής εταίρος δεν ενέχει υποχρέωση δήλωσης των εισοδημάτων, που απέκτησε από την συμμετοχή του σε αφανή εταιρεία.

9.1. Φορολογική αντιμετώπιση

Σύμφωνα με την περ. δ' του άρθρου 2 του Ν. 4172/2013, ως νομική οντότητα νοείται κάθε μόνωμο εταιρικής ή μη, οργάνωσης και κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, το οποίο δεν είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, όπως ιδίως ο συνεταιρισμός, οργανισμός, η υπεράκτια ή η εξωχώρια εταιρεία, κάθε μορφής εταιρεία ιδιωτικών επενδύσεων, κάθε μορφής καταπίστευμα ή εμπίστευμα ή οποιοδήποτε μόνωμο παρόμοιας φύσης, κάθε μορφής ίδρυμα ή σωματείο ή οποιοδήποτε μόνωμο παρόμοιας φύσης, κάθε μορφή προσωπικής επιχείρησης ή οποιαδήποτε οντότητα προσωπικού χαρακτήρα, κάθε μορφής κοινή επιχείρηση, κάθε μορφής εταιρείας διαχείρισης κεφαλαίου ή περιουσίας ή διαθήκης ή κληρονομιάς ή κληροδοσίας ή δωρεάς, κάθε φύσης κοινοπραξία, κάθε μορφής εταιρεία αστικού δικαίου, συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες, κοινωνίες αστικού δικαίου. Στην περ. ε' του άρθρου 45 του εξεταζόμενου Νόμου προσδιορίζεται ότι σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων υπόκεινται οι κοινωνίες αστικού

δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα.

Κατά τις διατάξεις του αρθ. 45 περ. ε' του Ν. 4172/2013 (ΚΦΔ), σε φόρο υπόκεινται, μεταξύ άλλων υποκειμένων, και οι συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες. Επιπλέον, με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθ. 58 του εξεταζόμενου Νόμου, ορίζεται ότι τα καθαρά κέρδη των υπόχρεων που αναφέρονται στις περ. β, γ, δ, ε, στ και ζ, όπως αυτά προσδιορίζονται με βάση τις διατάξεις του ίδιου του Νόμου και προκειμένου για συμμετοχικές και αφανείς εταιρείες φορολογούνται με συντελεστή 24% για τα εισοδήματα των φορολογικών ετών 2019-2020 και για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2021 και εφεξής, με συντελεστή 22%. Επιπρόσθετα, τα εισοδήματα και τα κέρδη των επιχειρήσεων, οι οποίες λειτουργούν με τη μορφή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης και περιορισμένης ευθύνης εταιρείας, κοινοπραξίας, κοινωνίας και αστικής εταιρείας κερδοσκοπικού χαρακτήρα καθώς και συνεταιρισμών, θεωρείται ότι αποκτήθηκαν στην περίπτωση της συμμετοχικής αφανούς εταιρείας, από τον εμφανή εταίρο για το σύνολο των κερδών της εταιρείας. Επομένως, σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, προκύπτει ότι τα κέρδη που αποκτά η αφανής εταιρεία, θεωρείται ότι αποκτώνται από τον εμφανή εταίρο, στο σύνολό τους. Η φορολόγηση των καθαρών κερδών της αφανούς εταιρείας γίνεται μέσω της υποβολής σχετικής δήλωσης, ενώ υπόχρεος τόσο για την υποβολή της δήλωσης, όσο και για την καταβολή του φόρου εισοδήματος είναι ο εμφανής εταίρος, του οποίου τα στοιχεία κρίνεται αναγκαίο να αναγραφούν και στο σχετικό έντυπο της δήλωσης.

Άλλωστε, και στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 4072/2012, αναφέρεται ότι η αφανής εταιρεία συνιστάται ατύπως, παραμένει εσωτερική, χωρίς νομική προσωπικότητα και χωρίς καταχώριση στο Γ.Ε.ΜΗ, είναι, ωστόσο, η εταιρεία στην οποία οι εμπορικής φύσεως πράξεις της εταιρείας διενεργούνται στο όνομα του εμφανούς εταίρου, για λογαριασμό όμως ενός ή περισσότερων αφανών εταίρων, αφού η αφανής εταιρεία αποτελεί εταιρεία και ρυθμίζεται ως εταιρεία.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι όπως έχει κριθεί από τη δικαστηριακή νομολογία, τόσο πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4072/2012 όσο και έπειτα, αφανής ή μετοχική εταιρεία, είναι η προσωπική, χωρίς νομική προσωπικότητα εταιρεία, με απουσία ανάπτυξης του εταιρικού δεσμού προς τα έξω,

στην οποία ο μεταξύ των εταίρων εταιρικός δεσμός καταλαμβάνει τις προς τα έσω σχέσεις των εταίρων. Η αφανής εταιρεία συνεπεία του εσωτερικού χαρακτήρα της δεν διαθέτει εταιρική περιουσία, δηλαδή περιουσία που να έχει φορέα το νομικό πρόσωπο, αφού στερείται νομικής προσωπικότητας, ή τους εταίρους, όπως στην αστική εταιρεία χωρίς νομική προσωπικότητα. Το μοναδικό δικαίωμα περιουσιακής φύσης των αφανών εταίρων αποτελεί το δικαίωμα επί των κερδών. Ειδικότερα, οι αφανείς εταίροι μετέχουν μόνο ενοχικά στα αποτελέσματα της δραστηριότητας του εμφανούς εταίρου και όχι ως κοινωνοί των δικαιωμάτων και συνοφειλέτες των υποχρεώσεων που δημιουργεί η δράση του εμφανούς, συμμετέχοντας μόνο στη κατανομή των κερδών και ζημιών που προκύπτουν από τη δράση του εμφανούς, ενώ προς τα έξω εμφανίζεται ένας εταίρος, που ονομάζεται εμφανής, προς διάκριση από τους αφανείς, ο οποίος αναπτύσσει δραστηριότητα έναντι των τρίτων. Στο όνομα δε αυτού δημιουργούνται και οι υποχρεώσεις και αυτός φέρει την ευθύνη για την εκπλήρωσή τους με το σύνολο της περιουσίας του.¹⁷³

Καταληκτικά, εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η αφανής εταιρεία αποτελεί, μεν, υποκείμενο του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, ωστόσο, με βάση τόσο τις διατάξεις του Ν. 4072/2012 όσο και τη νομολογία, καθίσταται σαφές ότι αυτή δεν προβάλλεται στις συναλλαγές με τρίτους, ακόμα και αν είναι η φορολογική αρχή, αλλά υφίσταται ως εταιρεία για τις εσωτερικές σχέσεις των εταίρων μεταξύ τους, σύμφωνα και με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατή η υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος από αφανή εταιρεία σε αυτή τη μορφή. Τα έσοδα που αποκτώνται από τη δραστηριότητα της αφανούς εταιρείας, φορολογούνται μόνο εν ονόματι του εμφανούς εταίρου κατά περίπτωση και ανάλογα με την μορφή του, ήτοι ατομική επιχείρηση, νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα. Στην περίπτωση που διαπιστωθεί, από τη διενέργεια ελέγχου η ύπαρξη αφανούς εταιρείας και η απόκρυψη φορολογητέας ύλης, τότε εκδίδεται από τη Φορολογική Διοίκηση πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου στο όνομα του ασκούντος την επιχείρηση ως εμφανούς εταίρου αφανούς εταιρείας, στην περίπτωση δε αυτή, ο εφαρμοζόμενος συντελεστής φορολογίας επί των καθαρών κερδών είναι ο οριζόμενος από τις διατάξεις της παρ. 1

---

¹⁷³ ΑΠ 1355/2019, ΑΠ 1234/2015, ΜΠρ Πάτρας 2/2019

του άρθρου 58 του εξεταζόμενου Νόμου, ως υποκείμενο του φόρου σύμφωνα με την περ. ε' του άρθρου 45 του ίδιου Νόμου.

9.2. Ασφαλιστική Αντιμετώπιση

Τίθεται το ζήτημα εάν ο εμφανής εταίρος έχει υποχρέωση ασφάλισης του αφανούς εταίρου. Κάτι τέτοιο αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε περιπτώσεις όπου υπάρχει διάρρηξη των σχέσεων μεταξύ των εταίρων, και ο αφανής εταίρος καταγγείλει τον εμφανή και την εταιρεία στον ασφαλιστικό φορέα για παράλειψη ασφάλισης του και σε περίπτωση ελέγχου, εάν βρεθεί από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα, ο αφανής εταίρος να παρέχει τις υπηρεσίες του, χωρίς να είναι ασφαλισμένος. Δεδομένου ότι η ασφαλιστική νομοθεσία δεν προβλέπει ειδικές διατάξεις για την αφανή εταιρεία, χρειάζεται να ανατρέξουμε στη σχετική νομολογία. Σύμφωνα με τη νομολογία¹⁷⁴ προϋπόθεση υπαγωγής στην ασφάλιση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) αποτελεί η παροχή εξαρτημένης εργασίας έναντι αμοιβής. Εν ολίγοις, ο προσφέρων τις προσωπικές υπηρεσίες αφανής εταίρος δεν υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ αν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, διαπιστώνεται ότι προσφέρει τις προσωπικές του υπηρεσίες, είτε υπό τη μορφή εταιρικής εισφοράς σε εκπλήρωση σχετικής υποχρέωσής του που απορρέει από την εταιρική σύμβαση, είτε υπό το πνεύμα της εξυπηρέτησης δικής του υπόθεσης και ως εύλογη ανάμιξη στη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων για την προαγωγή του εταιρικού σκοπού.

Η παραπάνω απόφαση, ανατρέπει την υπ' αριθ. 2440/2011 απόφαση του Πρωτοδικείου Πειραιώς σύμφωνα με την οποία «κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 του Α.Ν. 1846/1951, η ύπαρξη αφανούς εταιρείας δεν αποκλείει να είναι ο ένας εταίρος και μάλιστα ο αφανής, εργαζόμενος υπό τις οδηγίες και την καθοδήγηση του άλλου εταίρου, ήτοι να παρέχει εξαρτημένη εργασία και να υπάγεται, για το λόγο αυτό, στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Με το σκεπτικό αυτό υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ αφανής εταίρος αφανούς εταιρείας, ο οποίος, όπως αποδείχθηκε, παρείχε εξαρτημένη εργασία στην εταιρεία αυτή, έστω και εάν δεν ήταν υποχρεωμένος από την σύμβαση σύστασης της εταιρείας αυτής».¹⁷⁵

Ωστόσο, είναι πάγια η νομολογία του Αρείου Πάγου σχετικά για την απουσία ύπαρξης εργασιακής σχέσης «ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού της περιγραφόμενης

---

¹⁷⁴ ΜΔΕφΘεσ 1380/2015.

¹⁷⁵ ΤρΔΠρΠειρ 2440/2011

έννομης σχέσεως ως αφανούς εταιρείας ή αποκλείεται η ύπαρξη σχέσεως εξηρημένης εργασίας».¹⁷⁶

Καταληκτικά, σύμφωνα με τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι το συστατικό έγγραφο της αφανούς εταιρείας, είναι αναγκαίο να προβλέπει σειρά από ρυθμίσεις προκειμένου να προλαμβάνονται τόσο οι μεταξύ των εταίρων προστριβές, όσο και οι κίνδυνοι έναντι της φορολογικής και ασφαλιστικής διοίκησης. Επομένως, λαμβάνοντας αυτά υπόψη, η αφανής εταιρεία είναι δυνατόν να αποτελέσει ένα χρήσιμο και ευέλικτο εργαλείο του επιχειρείν σε πολλές περιπτώσεις.

---

¹⁷⁶ Α.Π. Β' 148/99

10. Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, η αφανής εταιρία αποτελεί μοναδική περίπτωση εσωτερικής εταιρίας ρυθμιζόμενη από το νόμο. Ουσιαστικά, αποτελεί εταιρία, η οποία δύναται να αναπτύξει πολλές διαφορετικές λειτουργίες και να εξυπηρετήσει ποικίλους οικονομικούς σκοπούς χάρη στην ευελιξία που τη διέπει. Εντούτοις, η εν λόγω εταιρική μορφή, ως εσωτερική ζει στην σκιά των εξωτερικών εμπορικών εταιριών.¹⁷⁷ Ο νομοθέτης με την διατύπωση του άρθρου 287 του ν. 4072/2012 δεν αφήνει κανένα περιθώριο για δημιουργία εξωτερικής ευθύνης του αφανούς εταίρου, με αποτέλεσμα έναντι των τρίτων να υπάρχει και να ευθύνεται μόνο ο εμφανής εταίρος. Μάλιστα, η γνώση των τρίτων για την ύπαρξη τόσο της αφανούς εταιρίας, όσο και του αφανούς εταίρου δεν δημιουργεί ευθύνη του αφανούς. Επιπλέον, ακόμα και αν ο αφανής εταίρος δρά αποφασιστικά είτε όχι στη διαχείριση της αφανούς εταιρίας και της επιχείρησης του εμφανούς εταίρου, δεν τίθεται ζήτημα ευθύνης. Αυτό επιτάσσει η ανάγκη της ασφάλειας του δικαίου. Εξαιρούνται βέβαια, οι περιπτώσεις κατάχρησης της εταιρικής αυτής μορφής, που μελετήθηκαν στην παρούσα εργασία. Η ευθύνη του αφανούς εταίρου για λόγους εκτός του εταιρικού δικαίου δεν αποκλείεται, ωστόσο σε αυτή την περίπτωση θα είναι απαραίτητη και κάποια πρόσθετη συμπεριφορά του αφανούς εταίρου εκ της οποίας, ανεξάρτητα από την εταιρική συμμετοχή του, να δημιουργούνται αξιώσεις των τρίτων. Τέλος, οι σχέσεις και η εσωτερική ευθύνη των εταίρων διαμορφώνονται από την ίδια τη σύμβαση και τις ειδικότερες ευθύνες και υποχρεώσεις που προβλέπονται.

---

¹⁷⁷ Μ.-Θ. Μαρίνος Η αφανής εταιρία, 2020, Πρόλογος.

Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία (ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση)

Αλεξανδρίδου, «Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών – Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες», Αθήνα, 2012

Β. Αντωνόπουλος, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 5η έκδοση
Blaurock, 17.6. Groh, DB 2004.

Γεωργαντόπουλος, ΧρΙΔ 2012.

Σ. Κόκκινος, Ο νόμος 4072/2012 και το εταιρικό δίκαιο- η αφανής εταιρία και η κοινοπραξία αντιμέτωπες με τον νομοθέτη, Αρμ 8 (2013).

Κοτσίρη, ΠτΔ, 2016. Νομική βιβλιοθήκη.

Λιακόπουλος, Ζητήματα εμπορικού δικαίου I, 1985

Λιακόπουλος, σε Γεωργιάδη- Σταθόπουλο

Μαρίνος σε ΔικΠροσΕτ 2017

Μαρίνος Μ.-Θ., Ζητήματα από την σύμβαση αφανούς εταιρίας υπό το νέο δίκαιο περί προσωπικών εταιριών (άρθρα 285 επ. ν. 4072/2012), ΕλλΔνη 6/2015(56)

Μ.-Θ. Μαρίνος Η αφανής εταιρία, 2020

Μικρουλεα, Όρια δράσης και ευθύνη εταιρικών διοικητών, 2013

Μ.-Θ. Μαρίνος, Η αφανής εταιρία, 2020

Πάνου, εις ΔικΠΕ, τόμος 1, 2001

Πάνου, ΔικΠΕ παρ. 21 αρ. 92, Blaurock 12.56, από τη νομολογία, ΕφΠειρ 871/2002, Ερμηνεία κατ' άρθρον (άρθρ. 249-294 του Ν. 4072/2012) συνδρομή Μ. & Θ. Μαρίνου,

Ευάγγελος Περάκης, Η πολυπρόσωπη αφανής εταιρία.

Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα, 7^η έκδοση, 2012.

Ν. Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, 8η έκδοση, 2018.

Σ. Σταυρίδου σε ΔικΠροσΕτ 2017

Σχοινοχωρίτης, ΕλλΔνη 2014.

Ταλιαδούρος Σπ., Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την αφανή εταιρία – Οι μεταβολές που επήλθαν με το Ν. 4072/2012, ΔΕΕ 2016.

Γ. Τριανταφυλλάκης, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου, 2018.

Σ. Ψυχομάνης, Δίκαιο εμπορικών εταιριών, 3η έκδοση, 2018

Νομοθεσία

Αστικός Κώδικας.

Νόμος 4072/2012

Αιτιολογική έκθεση του Ν. 4072/2012

Νομολογία

ΕφΠειρ 871/2002, ΑΠ 104/2003, ΑΠ 732/1983 , ΑΠ 1412/2013, ΕφΠειρ 25/2003 ,
ΕφΠατρ 600/2003, ΕφΑΘ 6465/2009,

ΑΠ 339/2010, ΕφΠειρ 235/2019 , ΑΠ 287/2019.,ΜΠ ΠΑΤΡΑΣ 2/2019,
ΜΠρΠατρών 1/2022, ΠΘ 243/63, ΤρΕφΘεσ 201/2017, ΜΠΚορ 7/76, ΑΠ 911/2011,
ΠΠρΠειρ 3594/2015, ΑΠ 1324/2007, ΑΠ 287/2019., ΠΠρΠατρ 744/2017, ΑΠ
1246/2014, ΕΘ 797/03, ΑΠ 1974/2009, ΜΠρΛευκ 101/2000, ΜονΠρΕδεσ(ασφ.)
85/2013, ΑΠ 362/08, ΑΠ 749/12, ΑΠ 1324/07, ΑΠ 749/2012, ΠΠρΠειρ. 4240/2012,
ΜΕφ Πατρών 307/2018, ΑΠ 1355/2019, ΑΠ 1234/2015, ΜΔΕφΘεσ 1380/2015,
ΤρΔΠρΠειρ 2440/2011, Α.Π. Β' 148/99